

EVIDENS OM EFFEKTEN AF INDSATSER FOR LEDIGE SENIORER

EN LITTERATUROVERSIGT

16:11

HENNING BJERREGÅRD BACH
LINE MEHLSSEN
JAN HØGELUND

16:11

EVIDENS OM EFFEKTEN AF
INDSATSER FOR LEDIGE
SENIORER

EN LITTERATUROVERSIGT

HENNING BJERREGÅRD BACH
LINE MEHLSÉN
JAN HØGELUND

KØBENHAVN 2016
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

EVIDENS OM EFFEKTEN AF INDSATSER FOR LEDIGE SENIORER. EN
LITTERATUROVERSIGT

Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen
Afdelingen for beskæftigelse og inklusion

ISSN: 1396-1810
e-ISBN: 978-87-7119-370-1

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Colourbox

© 2016 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

INDHOLD

	FORORD	5
1	BAGGRUND, FORMÅL OG SAMMENFATNING	7
	Baggrund og formål	7
	evidens	8
	Indsatser	9
	litteraturafgrænsningen	10
	Konklusioner	11
2	LITTERATURAFGRÆNSNING	15
	Afgrænsning af studier	15
	Litteratursøgning	17
3	EVIDENS OM EFFEKTEN AF INDSATSER FOR LEDIGE SENIORER	23

Indledning	23
Evidens for effekten af indsatser	24
BILAG	31
Bilag 1 Evidensskala	31
Bilag 2 Beskrivelse af studier, målgruppe og effekter	32
Bilag 3 Resultater fra de 11 fundne studier	45
LITTERATUR	53
SFI-RAPPORTER SIDEN 2015	57

FORORD

Formålet med denne rapport er at redegøre for den viden, der findes om effekten af indsatser for arbejdsmarkedsparede ledige på 50 år og derover. Rapporten er baseret på en gennemgang af resultater fra danske og udenlandske effektstudier, der er offentliggjort i 1995 eller senere.

Seniorforsker Henning Bjerregård Bach og videnskabelig assistent Line Mehlsen har udarbejdet rapporten. Seniorforsker Mona Larsen har medvirket ved søgning af litteratur i videnskabelige databaser og har kommenteret rapporten. Seniorforsker Jan Høgelund har været projektleder. Rapporten er læst og kommenteret af professor Peder J. Pedersen, som takkes for nyttige råd og kommentarer. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har bestilt og finansieret undersøgelsen.

København, april 2016

AGI CSONKA

BAGGRUND, FORMÅL OG SAMMENFATNING

BAGGRUND OG FORMÅL

I Danmark har tendensen i lovgivningen for ledige været at afskaffe eller begrænse de særlige rettigheder, som ledige seniorer har haft, alene i kraft af deres alder, fx fritagelse for aktivering. Tilbage af særordninger er seniorjobordningen, hurtigere og længere varighed af løntilskud og en reformeret efterlønsordning. Samme udvikling har været i gang i andre lande. Motivet til at begrænse ældres særordninger, fx fritagelse for aktivering, er ønsket om at forøge arbejdsudbuddet blandt ældre som følge af, at ældre udgør en stigende andel af befolkningen i mange lande, jf. OECD (2006). Selvom særlige ordninger for ældre ledige i dag er begrænsede, kan man forestille sig særlige indsatser for ledige ældre for at forøge deres jobchancer og skabe hurtigere og måske bedre match med ledige job. Særordninger og indsatser har været motiveret af ældre arbejdstageres vanskeligheder med at finde arbejde igen.

Den første rapport fra Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats (2014) ledte frem til en beskæftigelsesreform af den aktive indsats, hvor der blandt andet blev afsat midler til at fremme beskæftigelsen af ledige seniorer.

Med henblik på at skabe overblik over, hvilke indsatser der fremmer ledige seniorers overgang til beskæftigelse, beskriver vi i denne rapport den evidens om effekten af indsatser for ledige seniorer, som vi har kunnet finde i videnskabelige studier, offentliggjort siden 1995. Ledige seniorer afgrænses som arbejdsmarkedsparede ledige på 50 år eller ældre. Den foreliggende litteraturoversigt er én i rækken af litteraturoversigter, som Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har taget initiativ til med det formål at indsamle videnskabeligt baseret viden fra danske og internationale studier om, hvilke indsatser der virker over for de målgrupper af borgere, som styrelsen har det overordnede administrative ansvar for i Danmark. Resultater af studier fra litteraturoversigterne og resultater af andre relevante studier indgår i databasen Jobeffekter.dk, som giver et overblik over effekter af indsatser på beskæftigelsesområdet.

De fundne studier i nærværende litteraturoversigt er fremkommet, dels ved en litteratursøgning efter studier om effekter af indsatser for ledige seniorer i videnskabelige databaser, dels ved en gennemgang af allerede foreliggende studier i databasen Jobeffekter.dk.

EVIDENS

Evidensen opgøres ved brug af evidensskalaen i bilag 1, som er den skala, som Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har stillet til rådighed. Tankegangen bag evidensskalaen er, at jo flere studier, der giver samme effekt (positiv, negativ eller insignifikant) af en given indsats, desto stærkere er evidensen for det pågældende resultat. Når man skal opgøre evidensen af effekten af en indsats, finder man de studier, som har opgjort effekten af samme type indsats for målgruppen. Man skal altså gruppere indsatser, som med rimelighed kan karakteriseres som samme type, selv om de foregår i forskellige lande under forskellige rammevilkår. Herefter registreres studierne kvalitet og hvor mange af studierne der når frem til henholdsvis positive effekter, ingen effekt eller negative effekter. Evidensen peger i den retning, hvor der er overvægt af effekter med et givent fortegn eller ingen effekt. Hvis der er stor overvægt af studier (mindst tre studier af høj kvalitet), hvis effekter peger i samme retning, er evidensen for denne effekt stærk. Hvis overvægten er mindre, er evidensen moderat (to studier af høj kvalitet), eller der blot er indikation (ét studie af høj kvalitet eller flere studier med begrænset kvalitet) for effek-

tens retning. Hvis studierne angivne effekter peger i forskellige retninger uden nogen overvægt for én retning, er der modstridende viden. Hvis der ikke foreligger nogen studier af denne type indsats eller kun studier af begrænset kvalitet, er der usikker viden om effekten af indsatsen. Kvaliteten og antallet af studier har således betydning. Derimod har effekternes størrelse ingen betydning for evidensen. De præcise definitioner på evidensskalaens gradbøjninger af evidensen fremgår af bilag 1.

INDSATSER

I litteraturoversigten har vi valgt at kategorisere indsatserne i de samme hovedkategorier, som Jobeffekter.dk anvender. De studier, vi har fundet i videnskabelige databaser, har vi indplaceret i hovedkategorierne efter den praksis, som allerede er anvendt i Jobeffekter.dk. Nedenfor har vi beskrevet hovedkategoriernes nærmere indhold ud fra de beskrivelser af indsatserne, som fremgår af studierne i denne rapport. Vi har fundet studier om følgende hovedkategorier af indsatser:

Samtaler er en samlende betegnelse for lediges samtaler, personlige eller kollektive møder med sagsbehandlere eller andre instruktører og vejledere fra jobcentre.

Tidlig indsats og tidlig afklaring kan omfatte alle typer af indsatser, blot de er tidlige. De fundne studier omfatter samtaler, afklaring, jobsøgningskurser og anden aktivering.

Kurser, projekter og opkvalificering dækker over kurser, typisk i form af klasseundervisning.

Generel indsats og motivation dækker over indsatser blandt ledige, som motiverer ledige til at bringe sig i beskæftigelse. Der er fundet studier, som evaluerer krav om dokumenteret jobsøgning og krav om deltagelse i den almindelige aktivering.

Ydelsesafkortning dækker over afkortning af den maksimale varighed, hvor ledige kan modtage understøttelse, hvis de ikke finder arbejde. Reformer, hvor varigheden af den maksimale periode forlænges, placeres også under denne hovedkategori.

Sanktioner dækker over administrative sanktioner over for ledige, som ikke følger de retningslinjer, som lovgivningen udstikker for at modtage understøttelse og deltagelse i aktivering mv.

Virksomhedsrettede tilbud dækker dels over privat og offentlig jobtræning med løntilskud, og ansættelser, som kan sidestilles hermed herunder rekrutteringstilskud til virksomheder og virksomhedspraktik.

Der er ikke fundet studier om effekter af indsatser inden for følgende hovedkategorier i Jobeffekter.dk: ”Ordinær uddannelse” og ”Øvrig beskæftigelsesmæssig, undervisnings-, social- og sundhedsmæssig støtte”. I nogle af de fundne studier modtager en mindre del af borgerne i målgruppen flere forskellige indsatser i forlængelse af hinanden, eller grupper af borgere modtager forskellige indsatser under den samme lovgivningsmæssige ordning, som studiet evaluerer. I disse tilfælde indplaceres studiet i en af de ovenstående syv hovedkategorier ud fra de(n) indsats(er), som det pågældende studie beskriver, er de(n) dominerende indsats(er). Eksempelvis har nogle borgere været i kortvarig jobpraktik efter deltagelse i kurser, projekter og opkvalificering. I dette tilfælde er studiet kategoriseret som ”kurser, projekter og opkvalificering”.

LITTERATURAFGRÆNSNINGEN

Som nævnt ovenfor vedrører litteraturoversigten arbejdsmarkedsparete ledige på 50 år eller ældre. Arbejdsmarkedsparete ledige er en rimeligt veldefineret afgrænsning i dansk sammenhæng. Afgrænsningen har sit udgangspunkt i sondringen mellem ledige henholdsvis med og uden problemer ud over ledighed. I udlandet opererer man ikke på samme måde med en sådan opdeling, hvorfor det kan være vanskeligt at afgøre, om målgrupper i udenlandske studier kan betegnes som arbejdsmarkedsparete. Begrebet ”arbejdsmarkedsparete” bruges derfor som en rettesnor i praksis. Udenlandske studier, som vedrører handicappede ledige eller sygedagpengemodtagere, har vi således udeladt, mens studier, hvor målgruppen for indsatser er ledige seniorer, som for nylig har overskredet varighedsbegrænsningen i understøttelsessystemet for almindelige lønmodtagere, er medtaget i litteraturoversigten. Typisk har og havde udenlandske arbejdsløshedssystemer en kortere maksimal varighed end det danske.

Et andet punkt vedrører aldersafgrænsningen på de 50 år. Når vi har søgt litteratur i databaser med videnskabelig litteratur, har vi kun fundet studier, hvor aldersgrænsen for indsatser eller ændring i indsatsen,

målrettet ledige seniorer, er over 50 år. Når vi i studier søgte efter angivelser af effekter for ledige seniorer af indsatser, hvis målgruppe var alle aldersgrupper, har vi krævet, at gennemsnitsalderen i aldersgruppen er mindst 50 år.

Litteraturoversigten medtager studier, som er publiceret i perioden fra 1995 og frem til medio 2015, og vi medtager studier, som angiver effekter af indsatser i de europæiske lande samt USA, Canada, Australien og New Zealand.

Der er fundet i alt 35 studier, som angiver effekter for ledige seniorer. 9 af disse studier har dog ikke benyttet tilfredsstillende videnskabelige metoder, og grundlaget i denne litteraturoversigt er således 26 studier. Heraf er de 10 fremkommet ved systematisk søgning i videnskabelige databaser og omhandler indsatser, som er målrettet gruppen af arbejdsmarkedsparete ledige seniorer. 1 studie har Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) fundet, mens 15 studier stammer fra databasen Jobeffekter.dk.

KONKLUSIONER

Når de 26 studier, vi har fundet, fordeles på et antal hovedkategorier af indsatser, bliver der et begrænset antal i hver hovedkategori. Til indledning resumerer vi derfor ganske kort, hvilken evidens der er for effekten inden for hovedkategorier af indsatser på tværs af alle aldersgrupper, hvor antallet af studier (127) er væsentligt større end for ledige seniorer (26). Hovedgruppen ”virksomhedsrettede tilbud” opsplittes dog på privat jobtræning, offentlig jobtræning og virksomhedspraktik, fordi de er indsatser, som foregår under væsentligt forskellige rammevilkår. Opsummeringen herunder bygger på Jobeffekter.dk og konklusionen fra Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats (2014).

1. Der er stærk evidens for, at lediges samtaler med sagsbehandlere mv. har positive beskæftigelseseffekter (18 studier).
2. Der er indikation for, at tidlige indsatser og afklaring har en positiv effekt for lediges overgang til beskæftigelse (9 studier).
3. Der er modstridende viden om, at kurser, projekter og opkvalificering har positiv effekt for lediges overgang til beskæftigelse (23 studier).

4. Der er moderat evidens for tilstedeværelsen af motivationseffekter, som består i, at ledige overgår hurtigere til beskæftigelse ved udsigt til deltagelse i aktive tilbud eller andre indsatser (9 studier).
5. Der er stærk evidens for, at afkortning af den maksimale periode, hvor ledige kan modtage understøttelse, også afkorter perioden, hvor ledige er jobsøgende (16 studier).
6. Der er moderat evidens for, at sanktioner har positiv effekt på lediges selvforsørgelse (9 studier).
7. Der er stærk evidens for, at privat jobtræning (løntilskud) har positiv beskæftigelseseffekt (17 studier).
8. Der er stærk evidens for, at offentlig jobtræning (løntilskud) har negativ beskæftigelseseffekt, altså forlænger ledighedsperioden (19 studier).
9. Der er indikation for, at virksomhedspraktik har positiv beskæftigelseseffekt (7 studier).

På baggrund af de 26 studier når vi frem til følgende hovedkonklusioner om evidensen for effekten af indsatserne for ledige seniorer:

1. Der er stærk evidens for, at samtaler har en positiv effekt for ledige seniorers overgang til beskæftigelse (6 studier).
2. Der er indikation for, at der findes tidlige indsatser, som har en positiv effekt for ledige seniorers overgang til beskæftigelse (3 studier).
3. Der er moderat evidens for, at kurser, projekter og opkvalificering ingen effekt har for ledige seniorers overgang til beskæftigelse (2 studier).
4. Der er stærk evidens for tilstedeværelsen af positive motivationseffekter, som fremkommer ved en generel forpligtigelse for ledige seniorer til at deltage i den almindelige aktiveringsindsats for ledige eller dokumenteret jobsøgning (5 studier).
5. Der er stærk evidens for, at afkortning af den maksimale varighed af ydelsesperioden også forkorter ledighedsperioden for ledige seniorer (5 studier).
6. Der er indikation for, at sanktioner har positiv effekt for ledige seniorers selvforsørgelse (1 studie)
7. Der er modstridende viden om, hvorvidt privat jobtræning har effekt på selvforsørgelse for ledige seniorer (2 studier).

8. Der er moderat evidens for negativ effekt af offentlig jobtræning for ledige seniorer (2 studier).
9. Der er moderat evidens for positiv effekt af virksomhedspraktik for ledige seniorer (2 studier).

Evidensen for effekten af indsatser for ledige seniorer harmonerer i rimelig grad med evidensen af indsatser for ledige på tværs af aldersgrupper. Det fremgår af tabel 1, hvor evidensen for alle ledige sammenholdes med evidensen for ledige seniorer. Det gælder navnlig betydningen af samtaler, generelle og motiverende indsatser, afkortelse af ydelsesperioder, sanktioner samt offentlig jobtræning.

TABEL 1

Evidens af effekter af hovedkategorier af indsatser for henholdsvis alle arbejdsmarkedssparate alderskategorier af ledige og arbejdsmarkedssparate ledige seniorer.

Indsatser	Alle alderskategorier af ledige	Ledige seniorer
Samtaler	Stærk evidens for positive effekter	Stærk evidens for positive effekter
Tidlige indsatser og afklaring	Indikation for positive effekter	Indikation for positive effekter
Kurser, projekter og opkvalificering	Modstridende viden om effekten	Moderat evidens for ingen effekt
Motivationseffekter	Moderat evidens for positive effekter	Stærk evidens for positive effekter
Afkortning af ydelsesperiode	Stærk evidens for positive effekter	Stærk evidens for positive effekter
Sanktioner	Moderat evidens for positive effekter	Indikation for positive effekter
Privat jobtræning	Stærk evidens for positive effekter	Der er modstridende viden om effekten
Offentlig jobtræning	Stærk evidens for negative effekter	Der er moderat evidens for negativ effekt
Virksomhedspraktik	Der er indikation for positiv effekt	Der er moderat evidens for positiv effekt

I vurderingen af evidensen af indsatser for ledige seniorer er der grund til at erindre det begrænsede antal studier om indsatser for ledige seniorer (26), og at der kan være forhold i de lande, hvor indsatsen foregår, som begrænser resultatets overførbare til andre lande, herunder Danmark. Privat jobtræning er den indsats, hvor der er størst indbyrdes afvigelse imellem evidensen for alle ledige (stærk evidens for positiv beskæftigelseseffekt) og for ledige seniorer (modstridende viden om effekten). Og her beror evidensen for ledige seniorer kun på to studier – et dansk og et

tysk studie. I Tyskland, fx, er effekten af jobtræning generelt negativ – også af privat jobtræning for ledige seniorer – hvilket er i modsætning til resultaterne fra stort set alle andre lande, jf. Hujer, Caliendo & Thomsen (2004).

Nogle studier fokuserer på en gruppe af ældre seniorer, som ikke er typisk for målgruppen af ledige seniorer i Danmark. Her er det tyske studie et godt eksempel. Studiet finder signifikant negativ effekt af såvel privat som offentlig jobtræning for både mænd og kvinder i det tidligere østtyske område i det genforenede Tyskland. For kvinder i det tidligere Vesttyskland er der fx ingen effekt af offentlig jobtræning, og for vesttyske mænd er datagrundlaget så lille, at forfatterne ikke har beregnet en effekt, jf. Hujer, Caliendo & Thomsen (2004). Da mindst 83 pct. af studiets datagrundlag for offentlig jobtræning udgøres af personer fra det tidligere Østtyskland, opsummerer vi studiets samlede effekt af offentlig jobtræning som negativ. Noget lignende gælder for privat jobtræning. Der kan imidlertid være væsentlige forskelle mellem borgere i andre lande – i dette tilfælde det tidligere Østtyskland – og borgere i Danmark, og man skal af den grund derfor være forsigtig med at overføre resultaterne til Danmark. Andre tyske forskere peger på, at det segmenterede tyske arbejdsmarked og begrænsede efteruddannelsesmuligheder i kombination med den høje grad af beskyttelse mod fyringer kan medvirke til, at arbejdsgivere er tilbageholdende med at ansætte ældre ledige, uanset om de ledige har deltaget i jobtræning eller ej, jf. Rinklake og Buchholz (2011). Da vi i Danmark ikke har samme institutionelle forhold som i Tyskland, illustrerer forklaringen samtidig resultatets begrænsede overførbarhed.

Enkelte studiers resultater vedrører den detaljerede indretning af en indsats, som ikke umiddelbart kan indplaceres blandt de ni kategorier, som vi ovenfor har anvendt til at sammenfatte evidensen. Et svensk studie (Sjögren & Vikström, 2015) finder således, at der er en beskedent positiv beskæftigelseseffekt på 2-3 procentpoint af at give ledige seniorer på 55 år og derover dobbelt varighed af jobtræning med løntilskud i sammenligning med yngre ledige. Da de institutionelle forhold i Sverige på mange måder minder om de danske, formoder vi, at resultaterne fra det svenske studie i forholdsvis høj grad kan overføres til danske forhold..

LITTERATURAFGRÆNSNING

Litteraturstudiet omhandler effekten af indsatser for arbejdsmarkedspare ledige seniorer. Kapitlet beskriver, hvilke krav vi stiller, for at et givent studie medtages i litteraturoversigten, og hvordan vi har fundet frem til de relevante effektstudier. Forinden beskriver vi, hvordan vi forholder os til begrebet ”arbejdsmarkedsparat”, og hvilke indsatser, som vi medtager. De øvrige inklusionskriterier – alder, geografisk og tidsmæssig afgrænsning, beskæftigelses- og metodeeffekt gennemgås herefter.

AFGRÆNSNING AF STUDIER

ARBEJDSMARKEDSPARATHED

Arbejdsmarkedspare ledige er en rimeligt veldefineret afgrænsning i dansk sammenhæng. Afgrænsningen har oprindeligt sit udgangspunkt i sondringen mellem ledige henholdsvis med og uden problemer ud over ledighed. I udlandet opererer man ikke på samme måde med en sådan opdeling. Vi bruger det danske begreb ”arbejdsmarkedsparat” som rettesnor for, hvilke studiers målgrupper, vi medtager. Man kan ikke bruge forsørgelsesydelsen for en målgruppe som automatisk rettesnor for at karakterisere en person som arbejdsmarkedsparat. I andre lande end Danmark med en forholdsvis kort maksimal ydelsesvarighed for almin-

delige lønmodtagere er der mange arbejdsmarkedspare ledige, som blot er overgået til behovsbestemt kontanthjælp. Sådanne studier medtages, selv om en mindre del af de ledige seniorer måske har nogle problemer ud over ledighed. Udenlandske studier, som vedrører indsatser for handicappede ledige eller sygedagpengemodtagere af forskellig slags, har vi på den anden side udeladt, fordi det må antages, at en stor del af disse personer ikke er arbejdsmarkedspare. Når udlandet ikke har samme skillelinje som Danmark mellem arbejdsmarkedspare og ikke-arbejdsmarkedspare, bliver der en mindre sikkerhed i afgrænsningen for nogle studiers vedkommende.

INDSATSER

Vi har afgrænset søgningen således, at vi kun medtager studier af indsatser, som i overvejende grad er beskæftigelsesrettede. Vi ser således bort fra indsatser, som ikke i overvejende grad er rettet mod beskæftigelse, fx sundhedsmæssigt, socialt eller på anden måde orienterede indsatser. Vi inkluderer beskæftigelsesrettede indsatser, uanset om indsatsen i udgangspunktet er rettet mod ældre ledige, yngre ledige eller ledige i almindelighed. Det afgørende for, om et studie medtages eller ej, er, udover om indsatsen er beskæftigelsesrettet, at det pågældende studie har undersøgt effekten af indsatsen blandt ældre ledige.

ALDER

Der er besluttet en aldersafgrænsning på 50 år for ledige seniorer. Andre lande kan have tradition for en anden eller administrativ afgrænsning af seniorer. Derfor har vi i selve litteratursøgningen i databaserne søgt målgruppen afgrænset ved variationer af søgeordene "old ed", "senior unemployed" mv. Ved brug af disse termer har vi dog ikke fundet studier, hvor aldersafgrænsningen var under 50 år.

GEOGRAFISK OG TIDSMÆSSIG AFGRÆNSNING

Vi medtager kun studier fra indsatser i europæiske lande samt USA, Canada, Australien og New Zealand. Disse lande er de mest relevante, når der tænkes på indsatserne og resultaternes overførbare til Danmark. Der findes heller ikke mange effektstudier fra andre lande. Indsatserne skal være evalueret efter 1995.

BESKÆFTIGELSESEFFEKT

I litteratursøgningen i videnskabelige databaser er der søgt efter studier, der belyser indsatsens betydning for lediges efterfølgende beskæftigelse, varigheden af ledighed eller selvforsørgelse.

METODE

Ved indsatser, hvor udvælgelsen til indsatsen sker ved lodtrækning, er der i kraft af dette design etableret en ensartethed imellem indsatsgruppe og kontrolgruppe bortset fra selve indsatsen. For studier, som anvender ikke-eksperimentelle data, kræver vi, at de anvender statistiske metoder, der korrigerer for, at udvælgelsen til indsatserne ikke er tilfældig.

LITTERATURSØGNING

DATABASER MED VIDENSKABELIG LITTERATUR

Litteratursøgningen foregik ad to kanaler. For det første en litteratursøgning i databaser med videnskabelig litteratur. For det andet ved søgning efter studier i Jobeffekter.dk, som er en database over effekter af arbejdsmarkedspolitiske indsatser med tilhørende beskrivelser af indsatser og studier, hvor resultatet optræder. I dette afsnit gennemgås søgningen i databaser med videnskabelig litteratur.

Søgning af studier i databaser med videnskabelig litteratur kræver et større antal søgeord, som kan kombineres på forskellige måder for at indkredse målgruppen, indsatser, udfaldsmål, effektmål og metoder. Det særlige ved denne litteratursøgning er målgruppen ledige seniorer. Ellers ligner søgningen andre søgninger efter effekter af arbejdsmarkedspolitiske indsatser, som SFI tidligere har lavet. Vi tog derfor udgangspunkt i de søgeord for indsatser og statistiske metoder, som både SFI-Campbell lavede i sin søgning efter effekter af beskæftigelsesrettede indsatser for arbejdsløshedsforsikrede ledige, jf. Filges m.fl. (2015) og en tidligere søgning efter studier om effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige, jf. Graversen (2012).

I begyndelsen af juli 2015 foretog vi en systematisk søgning efter engelsksproget litteratur i udvalgte internationale databaser med videnskabelig litteratur. Søgningen gennemførtes ved at udvælge de studier til nærmere granskning, hvor en række udvalgte ord og ordkombinationer

indgik i studiets resumé, abstract eller titel, eller studiet havde tilknyttede emneord.

Boksene 2.12.-3 lister de anvendte søgeord. Søgeordene er opdelt i tre grupper A-C.

- Søgekriterierne A sikrer, at publikationen omhandler beskæftigelsesindsatser, der er relevante for vores litteraturoversigt.
- Søgekriterium B sikrer, at publikationen omhandler ledige seniorer.
- Søgekriterium C sikrer, at publikationen benytter anerkendte statistiske effektmålingsmetoder, eller at studiet indeholder en oversigt over effektstudier.

BOKS.2.1

Søgeord for kriterium A: Indsatser

ALMP	Subsid* training
Activation	Subsid* work
Active labo* market	Supported employment
Active social	Supported work
Apprenticeship	Temporary employment
Assistance work/employment/job	Temporary wage-paying job*
Community service job*	Temporary work
Counsel work/employment/job	Training work/employment/job
Course work/employment/job	Training subsid*
Employability / improve employability	Transitional employment
Employment pro*	Transitional job*
Employment subsid*	Transitional work
Experience work/employment/job	Wage subsid*
Experiment work/employment/job	Welfare-to-work
Hands-on project	Work crew experience*
Help work/employment/job	Work experience
Incentive work/employment/job	Work practice
Internship*	Work subsid*
Initiative work/employment/job	Work training
Job placement*	Work-based training
Job-related training	Work-based learning
Job-placement	Workfare
Job shadowing	Work-first
Job subsid*	Workplace training
Job training	
LMP	
NAV	

Occupational learning	<i>Landespecifikke indsatser:</i>
Occupational training	Silver human resource center (Japan)
OJT	'New Deal 50 plus' (UK)
On-the-job training	'Perspective 50plus' (Germany)
Private sector incentive	'Alliance for Jobs, Training and Competitiveness' (Germany)
Public employment service	'Job-AQTIV-Law' (Germany)
Public sector employment	'Action Plan Talent 45+' 'Talent 55+' (Netherlands)
Public service employment	
Publicly funded job*	Working Life Centers (Norway)
Re-employment	The Centre for Senior Policy (CSP) (Norway)
Re-enter the labour market	2006 National Action Plan for the employment of older workers (France)
Re-integrat*	
Scheme work/employment/job	
Subsid* employment	
Subsid* for private employer*	
Subsid* job*	

Anm.: * angiver, at alle varianter af det foranstående ord godtages. Fx vil både labour og labor tilfredsstille søgeordet labo*.

BOKS 2.2

Søgeord for kriterium B: Målgruppe

Older unemployed	(Older people eller older adults eller senior citizens eller older people eller elderly people eller old people eller old age) og (jobless eller 'out of a job' eller 'out of work' eller unemploy*)
Old unemployed	
Senior unemployed	
Elderly unemployed	

Anm.: Se boks 2.1

BOKS 2.3

Søgekriterium C: Metode

Causal effect	Matching*
Clinical trial*	Microeconomic
Comparison group	Natural experiment*
Control function	Program evaluation
Control group	Quasi-experiment*
Controlled trial*	Random* assign*
Difference-in-difference*	Randomized controlled trial
Difference in difference	Random effect*
Duration model*	RCT*
Econometric	Regression discontinuity
Event history analysis	Review*
Exclusion restriction*	Selection*
Experiment	Statistical analysis
Fixed effect	Survey*
Fixed- effect	Survival model*
Frailty model*	Timing of event*
Heckman	Timing-of-event
Instrumental variable*	

Anm.: Se boks 2.1.

Søgningen foregik ved, at der skulle indgå mindst ét søgeord fra hver af boks 1-3 i et studies titel, resumé eller abstract.¹ Der er søgt i følgende databaser: Academic Search Premier, SocIndex, ERIC, EconLit og Social Science Citation Index. 509 studier opfyldte dette kriterium. Vi har læst abstract eller resumé til alle disse studier. Mange studier kunne umiddelbart sorteres fra, fordi de omhandlede andre emner, typisk sundhedsindsatser over for ældre. Ved udvælgelsen af brugbare effektstudier indgik naturligvis, at de skulle angive effekter af indsatsen, målt på overgang til beskæftigelse. De studier, som vi ud fra læsning af abstract fandt relevante, læste vi mere detaljeret i indholdet for at vurdere, om de opfyldte alle kriterier for at indgå i litteraturoversigten. Herved fandt vi frem til seks studier. Ved at gennemgå disse studiers litteraturlister fandt vi frem til yderligere fire studier, som også opfylder inklusionskriterierne. Samtlige 10 studier bruger tilfredsstillende metoder og dokumenterer dem på ac-

1. Fra boks 2 skulle der indgå mindst ét af de fire søgeord i første kolonne eller en af kombinationerne listet i anden kolonne.

ceptabel måde. Ingen af de 10 fundne studier er oversigtsartikler eller metaanalyser. Der var ingen studier fra Danmark.

Når der ikke fremkommer flere studier end 10, beror det på, at litteratursøgningen er målrettet en bestemt målgruppe, nemlig ledige seniorer. Det betyder, at studierne omhandler arbejdsmarkedspolitiske indsatser, som har til formål at fremme ledige seniorers beskæftigelsesomfang og forbliven på arbejdsmarkedet. De fleste arbejdsmarkedspolitiske indsatser for ledige omfatter alle aldersgrupper, som ledige seniorer blot er en del af. Sådanne studier nævner typisk ikke en bestemt aldersgruppe i abstract eller titel. De 10 studier omhandler indsatser, som – på nær én – foregår i Danmarks nærhed: Tyskland (4), Holland (3), Sverige (1), England (1) og Schweiz (1). To af de tyske studier omhandler samme indsats i landet, og alle tre hollandske omhandler samme hollandske indsats. Indholdsmæssigt kunne disse indsatser tænkes indført i Danmark eller er allerede blevet det i en lidt anden form. Studierne kan inddeles efter hovedkategorier af indsatser i Jobeffekter.dk. Ved brug af disse hovedkategorier kan de 10 studier inddeles i følgende indsatser: samtaler (3), motivation (3), generel indsats (2), støttet beskæftigelse (1) og kurser, projekter og opkvalificering (1). Resultaterne fra to af disse studier stammer fra lodtrækningsforsøg (RCT), mens de øvrige otte studier har benyttet andre kvantitative videnskabelige metoder, navnlig matching-metoden. I kapitel 4 beskrives indsatser og resultater i de 10 studier nærmere.

SØGNING I JOBEFFEKTER.DK

Ved søgning i databasen Jobeffekter.dk brugte vi de samme inklusionskriterier som ved søgning af litteratur i databaser med videnskabelig litteratur. Vi inkluderer derfor heller ikke studier i Jobeffekter.dk, som dér er noteret med kvaliteten ”Ikke-tilfredsstillende”. Der blev således fundet 15 studier i Jobeffekter.dk, som opfyldte samtlige inklusionskriterier.²

Mange studier i Jobeffekter.dk indeholder ikke separate angivelser af effekten for ledige seniorer, fordi det ikke har været et særskilt formål med studiet. Dette gælder navnlig studier, som afrapporterer resultater fra eksperimenter med lodtrækningsforsøg. Derfor baserer denne rapport sig kun på 34 studier, hvoraf de 10 er fremkommet ved den målrettede litteratursøgning, jf. ovenfor.

2. Ni studier havde angivelser af effekter for målgruppen, men var noteret med kvaliteten ”ikke-tilfredsstillende” i Jobeffekter.dk.

Når vi i studier fra Jobeffekter.dk søgte efter angivelser af effekter for ledige seniorer fra indsatser, hvis målgruppe var alle aldersgrupper, har vi krævet, at gennemsnitsalderen i aldersgruppen skal være mindst 50 år. Resultater fra fx aldersgruppen ”45-54 år” er således udeladt, hvis der ikke foreligger en gennemsnitsalder over 50 år for aldersgruppen. Endvidere fandt Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering ét studie, Sjögren & Vikström (2015), som vedrører jobtræning med løntilskud i Sverige, hvor effektmålingen foregår med udgangspunkt i registerdata, altså uden brug af lodtrækningsforsøg. Dette studie beskrives også nærmere i bilag 4.

EVIDENS OM EFFEKTEN AF INDSATSER FOR LEDIGE SENIORER

INDLEDNING

I dette kapitel beskriver vi evidensen om effekten af indsatser for ledige seniorer (i alt 26 studier), som er fremkommet, dels ved litteratursøgning i videnskabelige databaser (10 studier), dels ved gennemgang af de allerede foreliggende studier i databasen Jobeffekter.dk (15 studier), og ét studie fundet af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. De fundne studier, kortfattede beskrivelser af indsatserne og effekterne af indsatserne for ledige seniorers overgang til beskæftigelse fremgår af bilag 2. I bilaget er studierne opstillet efter hovedgrupper af indsatser, således som det også gøres i Jobeffekter.dk. Evidensen for effekten af de enkelte hovedgrupper af indsatser sammenfattes nedenfor med udgangspunkt i bilaget. I bilag 4 beskrives de 11 fundne studier mere indgående for så vidt angår indsatser, målgruppe og effekter. Dette gøres, fordi de ikke allerede er beskrevet i Jobeffekter.dk.

Evidensen opgøres ved brug af evidensskalaen i bilag 1, som er den skala, som Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har stillet til rådighed. Tankegangen er, at jo flere studier der giver samme effekt (positiv, negativ eller insignifikant), desto stærkere er evidensen for det på-

gældende resultat. Studiets kvalitet har også betydning for, hvilken vægt det pågældende studie tæller med, når effekter, angivet i studier, er forskellige. Effekternes numeriske størrelse har imidlertid ingen betydning for evidensen.

Når de 26 studier, som vi har fundet, fordeles ud på 7 hovedkategorier af indsatser, bliver der et begrænset antal i hver hovedkategori, hvorfor evidensen ikke bliver så stærk, som når evidens baserer sig på et meget større antal studier, som det er tilfældet for den i kapitel 1 præsenterede evidens for effekter for alle aldersgrupper.

EVIDENS FOR EFFEKTEN AF INDSATSER

FREMGANGSMÅDE

Vi gennemgår evidensen for effekter særskilt for hovedkategorier af indsatser. For hver indsats præsenterer vi først de danske studier og resultater, efterfulgt af de udenlandske. For hvert studie præsenteres med en kort tekst, hvad indsatsen og undersøgelsen af den går ud på, om målgruppen er nyledige, langtidsledige eller alle, og hvad effekten er. Til hvert studie oplyses også vores vurdering af studiets kvalitet for de studier, som er fundet i videnskabelige databaser. For de 15 studier i Jobeffekter.dk, som har angivet effekter særskilt for ledige seniorer, benyttes udelukkende de allerede foreliggende kortfattede beskrivelser fra Jobeffekter.dk.³ Oplysningen om, hvorvidt målgruppen omfatter nyledige, langtidsledige eller samtlige ledige, har vi selv fundet ved gennemlæsning af studiet, ligesom oplysningen om effekten for ledige seniorer. Hvis et studie indeholder negative effekter, angives effektens størrelse ikke. Ovennævnte oplysninger er præsenteret i bilagstabel B.2.1-B.2.8. I dette kapitel præsenteres alene evidensen for effekterne af indsatserne, summariske beskrivelser af indsatser i de pågældende lande og nogle kommentarer til forklaring af evidensen. Resultater fra de ti fundne studier, som ikke allerede er beskrevet i Jobeffekter.dk, beskrives som nævnt mere indgående i bilag 4.

3. Studiet af Hujer, Caliendo & Thomsen (2004) er en undtagelse, fordi der både er resultater for privat såvel som offentlig jobtræning. Den korte beskrivelse af studiet er korrigeret i overensstemmelse hermed.

SAMTALER

Der er stærk evidens for, at samtaler mellem ledige og sagsbehandlere mv. har en positiv effekt for ledige seniorers overgang til beskæftigelse.

Der foreligger i alt seks studier af effekten af samtaler mv. med ledige seniorer, heraf ét dansk, ét svensk, to schweiziske og to tyske studier, jf. bilagstabel B.2.1 Et schweizisk og et tysk studie viser ikke nogen effekt af samtaler, mens de resterende fire studier alle viser positiv effekt.

I de fundne studier er ”Samtaler” en fælles betegnelse for den vejledning og instruktion, som registrerede ledige modtager fra de offentlige myndigheder, typisk lokaliseret på et jobcenter. Der kan være tale om individuelle samtaler med en sagsbehandler såvel som kollektive møder, hvor en gruppe ledige modtager vejledning, afklaring af kvalifikationer, instruktion og anvisninger og udveksler erfaringer og oplysninger. I nogle lande bruges også ordet ”coaching” i denne forbindelse. I nogle af de undersøgte indsatser indgår der også andre elementer end samtaler, men samtaler i ovennævnte forstand var det dominerende element.

TIDLIG INDSATS OG TIDLIG AFKLARING

Der er indikation for, at der findes tidlige indsatser, som har en positiv effekt for ledige seniorers overgang til beskæftigelse.

Der foreligger to studier af danske forsøgsindsatser (Rosholm & Svarer (2009) og Graversen & van Ours (2008)) og et schweizisk studie, Arni (2010). De to danske studier viser positive effekter for ledige seniorer. De tidlige danske forsøgsindsatser bestod navnlig af samtaler og tidlig aktivering, herunder jobsøgningskurser. Det schweiziske studie viste ingen effekt. Indsatsen var et forsøg i en kanton med intensive personlige og kollektive samtaler mellem ledige seniorer og sagsbehandler. Medvirkende til, at den schweiziske indsats ikke har effekt, er formentlig, at indsatsen starter straks ved ledighedens begyndelse, hvorved der ydes en indsats for relativt mange ledige, som selv kunne finde et job.

KURSER, PROJEKTER OG OPKVALIFICERING

Der er moderat evidens for, at opkvalificering i form af kurser og projekter ingen effekt har for ledige seniorers overgang til beskæftigelse.

Der foreligger kun to tyske studier af Wolff & Jozwiak (2007) og Gordo & Wolff (2011). De kortvarige kursusforløb i form af klasseundervisning i fx IT, udformning af ansøgninger og CV, sprog og andre mindre kompetenceløft havde ingen effekt for ledige seniorer, bortset fra

beskeden positiv effekt for vesttyske mænd i det seneste studie af Gordo & Wolff (2011)⁴, og tilsvarende beskeden positiv effekt for østtyske mænd i det første studie af Wolff & Jozwiak (2007).⁵ Som helhed er der ingen effekt af indsatsen.

VIRKSOMHEDSRETTEDE TILBUD

JOBTRÆNING

Der er modstridende viden om, hvorvidt privat jobtræning har effekt på selvforsørgelse for ledige seniorer.

Der er fundet ét dansk studie, som angiver positiv effekt af privat jobtræning for ledige seniorer, jf. Lauzadyte (2008). Der er ligeledes fundet ét tysk studie (Hujer, Caliendo & Thomsen 2004), som angiver negativ effekt af jobtræning i private brancher, omend dette resultat helt overvejende er drevet af observationer i det tidligere østtyske område.⁶ Resultatet om modstridende viden baserer sig således kun på to studier.⁷

Der er moderat evidens for negativ effekt af offentlig jobtræning for ledige seniorer.

De samme to studier (Hujer, Caliendo & Thomsen 2004, Lauzadyte, 2008) angiver også negativ effekt af offentlig jobtræning for ledige seniorer, om end det tyske studies resultater igen helt overvejende baserer sig på observationer fra det tidligere Østtyskland.⁸

Mens Hujer, Caliendo & Thomsen (2004) således overvejende finder negativ effekt af jobtræning i de fleste hovedbrancher, fremlægger de samme forfattere i et andet studie (Caliendo, Hujer & Thomsen, 2005) effekten af jobtræning for ledige seniorer med udgangspunkt i det samme datamateriale uden opdeling på hovedbrancher, men stadigvæk op-

4. Vesttyske mænd udgjorde 31 pct. af dem, som i datamaterialet fik indsatsen.

5. Østtyske mænd udgjorde 23 pct. af dem, som i datamaterialet fik indsatsen.

6. Mindst 79 pct. af privat jobtræning, som indgik i studiet, foregik i det tidligere østtyske område. I Vesttyskland var der under 50 kvinder i hver af de fire private hovedbrancher og under 50 mænd i to private hovedbrancher. På grund af det spinkle beregningsgrundlag foreligger der derfor slet ikke resultater for privat jobtræning af kvinder i det tidligere vesttyske område. For de to resterende private hovedbrancher er effekten overvejende negativ men insignifikant for privat jobtræning af mænd.

7. Studier med resultater af privat og offentlig jobtræning er nærmere beskrevet i bilag 2 i tabel B.2.4 under indsatsen: "Støttet beskæftigelse"

8. Mindst 83 pct. af offentlig jobtræning, som indgik i studiet, foregik i det tidligere østtyske område. I Vesttyskland var der under 50 mænd, som deltog i offentlig jobtræning, hvorfor der ikke er angivet resultater for dem. For vesttyske kvinder var effekten af offentlig jobtræning insignifikant.

delt på det tidligere Øst- henholdsvis Vesttyskland, køn og alder. De finder nu negativ effekt af jobtræning på nær for vesttyske kvinder.⁹

Boockmann m.fl. (2012) undersøger effekten af et rekrutterings-tilskud til ansættelse af 50-årige eller ældre langtidsledige i Tyskland. Indsatsen er udformet således, at indsatsen har karakter af et løntilskud. Indsatsens effekt angives for alle brancher under ét. Boockmann m.fl. finder kun en lille effekt på beskæftigelsen for østtyske kvinder, men ingen effekt for østtyske mænd og vesttyske kvinder og mænd.

Sjögren & Vikström (2015) undersøger beskæftigelseseffekten af, at ledige seniorer på mindst 55 år har ret til dobbelt så lang periode med jobtræning med løntilskud som yngre ledige. Ordningen, kaldet "Ny-startsjobben", blev indført i 2007 i Sverige. Løntilskuddet udgjorde fra starten godt 30 pct. af bruttolønnen, men blev i 2009 hævet til godt 60 pct.

De finder positiv beskæftigelseseffekt på 2-3 procentpoint af den dobbelte varighed af løntilskudsperioden for 55-årige og derover efter udløbet af den forlængede periode. Der er registreret beskæftigelse i op til ca. 12 måneder efter udløbet af den dobbelte periode med løntilskud. Effekten oplyses for alle sektorer under ét.

Boockmann m.fl. (2012) og Sjögren & Vikström (2015) er beskrevet nærmere i bilag fire, og alle studier beskrives kortfattet i bilag 2.

VIRKSOMHEDSPRAKTIK

Der er moderat evidens for positiv effekt af virksomhedspraktik for ledige seniorer.

Der foreligger to tyske studier af virksomhedspraktik af Wolff & Jozwiak (2007) og Gordo & Wolff (2011).¹⁰ Begge studier angiver effekten af kortvarig virksomhedspraktik på op til 8 uger for ældre arbejdsmarkedsparte ledige, som for nylig havde opbrugt de ordinære arbejdsløshedsdagpenge og derfor var overgået til behovsbestemt kontanthjælp efter regler indført med den såkaldte Hartz-reform, implementeret efter 2005. De to studier viser positiv effekt af virksomhedspraktik på 10-25 procentpoint ca. 20 måneder efter påbegyndelse af praktikforløbet.

9. Når datamaterialet ikke opdeles på hovedbrancher, bliver beregningsgrundlaget tilstrækkeligt sikkert, så der også fremkommer tilstrækkeligt sikre resultater for det tidligere vesttyske område, både for mænd og kvinder.

10. Begge studier er nærmere beskrevet i bilag 2 i tabel B.2.3 (dvs. under indsatsen: "Kurser, projekter og opkvalificering").

GENEREL INDSATS OG MOTIVATION

Der er stærk evidens for, at indsatser, som motiverer ledige seniorer til at søge job eller giver dem en generel forpligtigelse til at deltage i den almindelige aktiveringsindsats for ledige, har en positiv effekt på deres overgang til beskæftigelse.

Der foreligger tre studier fra Holland (Hullegie & van Ours, 2014; Lammers, Bloemen & Hochguertel, 2013 og Koning & Raterink 2013), som undersøger beskæftigelseseffekten af ophævelsen af en fritagelsesbestemmelse i lovgivningen i 2004, der betød, at ledige ikke længere havde pligt til at dokumentere aktiv jobsøgning efter 57½-årsalderen som betingelse for fortsat modtagelse af understøttelse. Efter 2004 skulle alle aldersgrupper honorere kravet om aktiv jobsøgning. Alle tre studier viser positiv effekt.¹¹

Et engelsk og et svensk studie undersøger beskæftigelseseffekten af ledige seniorers deltagelse i den almindelige aktiveringsindsats for ledige. I England lavede man et lodtrækningsforsøg for at vurdere effekten af ældre langtidslediges fritagelse fra aktiveringspligten, når de blev 50 år, før fritagelsen blev helt afskaffet i 2007. I Sverige hævede man i 1998 aldersgrænsen for fritagelse fra aktivering fra 55 til 57 år. I begge lande fandt man positive beskæftigelseseffekter af at stille krav om deltagelse i den almindelige aktivering, som gælder for yngre aldersgrupper.¹²

YDELSESAFKORTNING/YDELSE

Der er stærk evidens for, at afkortning af den maksimale varighed af ydelsesperioden også forkorter ledighedsperioden for ledige seniorer.

Der foreligger fem studier, to amerikanske og tre europæiske.¹³ De to amerikanske studier ser den samme forlængelse fra normalt 26 uger til 99 ugers maksimal understøttelse. Det ene studie kan ikke påvise nogen effekt, men det andet og seneste påviser, at forlængelsen også medfører længere ledighedsperioder, jf. Rothstein (2011) og Valleta (2014). I de europæiske studier – to finske og et østrigsk – udnyttes omlægninger af ydelsesperioden i form af ændringer i aldersgrænser for lange/korte ydelsesperioder og forskellige ydelsesperioder i forskellige geografiske områder til at studere disse omlægningers betydning for ændringer i berørte ledige seniorers faktiske ledighedsperioder. De tre europæiske stu-

11. Studierne er omtalt i bilag 2, tabel B. 2.5 under indsatsen ”Motivation”.

12. De to studier er omtalt i bilag 2, tabel B. 2.6 under indsatsen ”Generel indsats og motivation”.

13. Studierne er omtalt i bilag 2, tabel B. 2.7.

dier finder alle, at der er en positiv sammenhæng mellem maksimal ydelsesperiode og ledighedens længde.

SANKTIONER

Der er indikation for, at sanktioner har positiv effekt for ledige seniorers selvforsørgelse.

Der foreligger et dansk studie af høj kvalitet af betydningen af sanktioner for ledige seniorers selvforsørgelse, jf. Svarer (2011).¹⁴ Ledige seniorer reagerer mindst lige så meget på en sanktion som ledige i yngre aldersgrupper.

OPSUMMERING

Evidensen for effekten af indsatser over for ledige seniorer harmonerer i rimelig grad med evidensen af indsatser for ledige på tværs af aldersgrupper, som blev opsummeret i sammenfatningskapitlet, men evidensgrundlaget er gennemgående ikke så stærkt for ledige seniorer, fordi der ikke er så mange studier. Evidensen afviger dog for jobtræning og specielt privat jobtræning. Når der er så relativt få studier med effekter for ledige seniorer, bliver resultaterne naturligvis meget afhængige af, hvad resultaterne er for den pågældende indsats i det pågældende land, i dette tilfælde Tyskland. Ifølge Rinklake & Buchholz (2011) kan det segmenterede tyske arbejdsmarked, de begrænsede efteruddannelsesmuligheder for midaldrende og ældre arbejdstagere og den høje grad af beskyttelse mod fyringer af ældre arbejdskraft i Tyskland medvirke til, at arbejdsgivere tøver med at rekruttere ældre ledige. Man kan således forestille sig, at disse strukturelle og institutionelle forhold kan bidrage til at forklare, hvorfor der ikke er positiv effekt af jobtræning for ældre ledige i Tyskland.

Ligesom forskelle i institutionelle forhold kan påvirke resultaternes overførbarhed, så kan nogle studier fokusere på en gruppe af ledige seniorer, som ikke er repræsentativ for ledige seniorer i Danmark. Det tyske studie af Hujer, Caliendo & Thomsen (2004) er et godt eksempel. Studiet finder signifikant negativ effekt af offentlig jobtræning for både mænd og kvinder i det tidligere Østtyskland. For kvinder i det tidligere Vesttyskland er der ingen effekt, og for vesttyske mænd er datagrundlaget så lille, at forfatterne ikke har beregnet en effekt. Da mindst 83 pct. af studiets datagrundlag udgøres af personer fra Østtyskland, opsummerer

14. Studiet er omtalt i bilag 2, tabel B. 2.8.

vi studiets samlede effekt af offentlig jobtræning som negativ. Noget lignende gælder for privat jobtræning, hvor effekten også er negativ og overvejende drevet af observationer fra Østtyskland. Der kan imidlertid være væsentlige forskelle mellem borgere i andre lande – i dette tilfælde det tidligere Østtyskland – og borgere i Danmark, og man skal af den grund derfor være forsigtig med at overføre resultaterne til Danmark.

BILAG

BILAG 1 EVIDENSSKALA

Arbejdsmarkedsstyrelsens evidensskala.

Overordnet vidensniveau	Detaljeret vidensniveau	Kriterier
Evidens	Stærk evidens	En overvægt på tre eller flere effektstudier med høj kvalitet og/eller ét forskningsbaseret review viser resultater, der går i samme retning.
	Moderat evidens	En overvægt på to effektstudier af høj kvalitet viser resultater, der går i samme retning.
Indikation	Indikation	En overvægt på ét effektstudie af høj kvalitet eller flere effektstudier med begrænset kvalitet viser resultater, der går i samme retning.
Ingen viden	Modstridende viden	Studier viser resultater, der går i forskellige retninger. Ingen overvægt.
	Usikker viden	Ingen eller få studier med begrænset kvalitet viser resultater. Ingen overvægt.

Kilde: Arbejdsmarkedsstyrelsen (2011).

BILAG 2 BESKRIVELSE AF STUDIER, MÅLGRUPPE OG
EFFEKTER

TABEL B.2.1

Indsats: Samtaler.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
<i>Danske studier:</i>					
Rosholm, M., M. Svarer (2009)	Kvantitativ evaluering af Hurtig i gang 2.	En analyse af effekterne af Hurtig i gang 2-forsøget. Det er et randomiseret kontrolleret forsøg med fire forskellige indsætter i fire regioner: 1. Nordjylland med tidlige kollektive samtaler i de første 13 uger af ledighedsforløb, 2. Hovedstaden og Sjælland med tidlige individuelle samtaler hver anden uge i de første 13 uger af ledighedsforløb, 3. Midtjylland med fremrykket aktivering af minimum tre måneders varighed efter 13 ugers ledighed. Aktiveringen består af mange forskellige indsætter, og der skelnes ikke eksplicit mellem disse. 4. Syddanmark med en tidlig indsats bestående af kombination af nordjyske og midtjyske indsats (samtaler og fremrykket aktivering). Der ses på selvforsørgelsesgrader samt andelen på sygedagpenge i de første 40 uger efter forsøgets start. Det skal bemærkes, at forsøgets resultater følges løbende. Det bør bemærkes, at selvforsørgelse inkluderer beskæftigelse, ordinær uddannelse, voksenuddannelse, voksenlærlinge og personer, der hverken er i offentlig forsørgelse eller i beskæftigelse. Der udføres en cost-benefit-analyse, der inkluderer de afholdte udgifter og reducerede forsørgelsesudgifter, en vurdering af det samfundsøkonomiske bidrag via øget arbejdsindkomst og den reducerede skatteforvidningsudgift, som mindre dagpengeudbetaling og drift af forsøg medfører.	Nyledige i alle aldre	Positiv (for 50-årige og ældre)	God

(Fortsættes)

TABEL B.2.1 FORTSAT

Indsats: Samtaler.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
<i>Udenlandske studier:</i>					
Hägglund (2009)	Experimental evidence from intensified placement efforts among unemployed in Sweden	En svensk artikel, der evaluerer fire forsøg i Sverige, der havde det fælles mål at intensivere kontaktfølber for ledige. Der var forskellige målgrupper i de fire forsøg, men resultaterne tyder på, at alle grupper af ledige oplevede en positiv effekt på afgang til beskæftigelse.	Alle	Positiv (reducerer ledigheden med 7,2 uger i en 2-3 års opfølgning)	God
Behncke, S., M. Frölich & M. Lechner (2007)	Public employment services and employers: How important are networks with firms?	Baseret på et stort schweizisk spørgeskema undersøges det, om ledige, hvis sagsbehandler tilkendegiver, at de bruger en direkte kontakt til arbejdsgivere ifht at skaffe oplysning om jobåbninger, påvirker de lediges afgangsrater til beskæftigelse.	Alle	Positiv (for 55-årige og ældre)	God
Behncke, S., M. Frölich & M. Lechner (2007)	Unemployed and their caseworkers: should they be friends or foes?	Baseret på et schweizisk spørgeskema analyseres det, om sagsbehandlernes holdning til samarbejdsformen med den ledige påvirker den efterfølgende beskæftigelsesrate. Analysen viser, at ledige, der har en sagsbehandler, der svarede, at samarbejde er meget vigtigt, har en signifikant lavere beskæftigelsesfrekvens. Effekten er i størrelsesorden 2 pct.-point.	Alle	Ingen (for 55-årige og ældre)	God

(Fortsættes)

TABEL B.2.1 FORTSAT

Indsats: Samtaler

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
Boockmann, B., T. Brändle (2015)	Coaching, Counseling, Case-Working: Do they help the older unemployed out of benefit receipt and back into the labor market?	Studiet undersøger afgangsraten fra ledighed til ustyttet beskæftigelse blandt langtidsledige i Tyskland på 50 år og derover, som deltog i den særlige indsats "Perspektive 50plus", som startede i 2005. Kun ledige bosiddende i de områder, hvor lokale jobcentre har valgt at deltage i ordningen, fik mulighed for at deltage. I 2010 deltog 350 ud af 438 jobcentre i ordningen. Ordningen var reserveret til ledige, som havde opbrugt deres UI (arbejdsløshedsdagpenge), og som i forlængelse heraf modtog stemt "unemployment benefit II (UB II)" (kontanthjælp for arbejdsmarkedsparete)	Langtidsledige 50-årige og derover	Positiv (for 50-årige og ældre) beskæftigelsen er mellem 5-10 procentpoint højere for deltagerne, som iagttages 50-600 dage efter deltagelsens start.	God
Stegmann, T. (2009)	Analyzing an Active Market Program in Germany: A regional Approach	Studiet undersøger beskæftigelseseffekten blandt langtidsledige i Tyskland på 50 år og derover, som deltog i den særlige indsats "Perspektive 50plus", som startede i 2005. Kun ledige bosiddende i de områder, hvor lokale jobcentre valgte at deltage i ordningen, fik mulighed for at deltage i indsatsen. Studiet undersøger virkningen fra ordningens start i 2005 frem til 2007. 62 jobcentre ud af 442 deltog i denne periode. Studiet er at betragte som en forløber for Boockmann og Brändle (2015)	Langtidsledige 50-årige og derover	Ingen	Tilfredsstillende

TABEL B.2.2

Indsats: Tidlig indsats og tidlig afklaring.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
<i>Danske studier:</i>					
Rosholm, M., M. Svarer (2009)	Kvantitativ evaluering af Hurtig i gang 2.	Se beskrivelsen i tabel 1.1	Korttidsledige i alle aldre	Positiv	God
Graversen, B.K. & J. C. van Ours (2008)	How to help unemployed find jobs quickly: Experimental evidence from a mandatory activation program	Studiet undersøger effekten af et eksperiment i regionerne Storstrøm og Syddanmark med tidlig indsats i 2005/06. Fra uge 5 i et ledighedsforløb skulle ledige deltage i 2 ugers jobsøgningskursus: Herefter skulle de deltage i møder med sagsbehandler en gang om ugen eller hver anden uge for at forbedre jobsøgningen. Senest efter 4 måneder skulle de så deltage i aktivering af omkring 3 måneder varighed, hvis de fortsat var ledige. Herefter ophører den særlige indsats.	Nyledige i alle aldre	Positiv (alle aldersklasser) Forøger afgangsraten til beskæftigelse med 30 pct. og mediantledigheden med 18 pct.	God
<i>Udenlandske studier:</i>					
Arni, P. (2010)	How to improve labor market programs for older job-seekers? Evidence from a social experiment.	Studiet undersøger effekten af en stramt skemalagt flersidet indsats med intensive samtaler og coaching i et forsøg i en kanton i Schweiz, hvor deltagelse i eksperimentet var pligtig for 45-årige og ledige derover. De intensive samtaler (hver anden uge) begynder straks ved ledighedens start. Efter knap 50 dages ledighed med intensive samtaler starter ca. 2 måneders intensiv rådgivning i grupper på 10-15 personer hos et privat coaching firma. Dette afløses af intensive samtaler, som i den første fase af ledighedsforløbet. Ledige kan forlade programmet undervejs, når de får arbejde. 85 pct., af ledige, som forlod forsøget inden for 1 år, fik arbejde.	Nyledige 45-årige og ældre	Ingen	God

TABEL B.2.3

Indsats: Kurser, projekter og opkvalificering.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
<i>Udenlandske studier:</i>					
Gordo, L.R., J. Wolff (2011)	Creating employment or keeping them busy: an evaluation of training programs for older workers in Germany.	Studiet er en evaluering af korte aktiveringskurser i Tyskland for ældre ledige på behovs-testet ledighedsunderstøttelse (UB II). Der anvendes propensity score matching. Kurserne indeholder både test af motivation, mindre kompetenceløft og jobsøgning. Opdelt på klasseundervisning eller i virksomhed. Der anvendes tilfældigt udtrukket startdato for ikke-aktiverede i given periode (kontroller). Resultater er opdelt på det gamle Vest- og Østtyskland.	50-62-årige langtidsledige, nyligt overgået til kontanthjælp	Virksomhedspraktik: har en signifikant positiv effekt på beskæftigelsen på 10-16 procentpoint inden for en 21 måneders periode efter påbegyndelse af forløbet. Klasseundervisning: Positiv effekt på 2,8-4,4 pct. point for vesttyske mænd.	God
Wolff, J., E. Jozwiak (2007)	Does short-term training activate means-tested unemployment benefit recipients in Germany	Studiet evaluerer effekten af korte kurser (training-massnahmen) med formål at være arbejdstestende, jobsøgningskurser og mindre kompetenceløft, fx computer- eller sprogkurser. De kan foregå både som klasseundervisning og på virksomheder, og der skelnes i studiet herimellem. Der anvendes propensity score matching.	Alle, nyligt overgået til kontanthjælp	50-57-årige: Virksomhedspraktik: har en signifikant positiv effekt på beskæftigelse 6 og 20 måneder efter start på programmet på henh. 14-25 pct.-point. Klasseundervisning: Kun positiv effekt på 3,6 pct. point for østtyske mænd efter 20 måneder.	God

TABEL B.2.4

Indsats: Støttet beskæftigelse.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
<i>Danske studier</i>					
Lauzadyte, A.	Optimal Introduction Time and Length of Active Labour Market Programmes in Denmark	En analyse af effekten af aktivering, hvor fokus er på, om effekten af forskellige tiltag er afhængig af, hvornår i et ledighedsforløb de iværksættes, og endvidere om længden af uddannelsesaktivering betyder noget for effekten. Der anvendes DREAM-data og en timing-of-events-model til at tage højde for selektion ind i aktiveringsprogrammerne.	Alle	<i>50-59-årige:</i> Positiv effekt af priv. jobtræning; reducerer ledigheden med 3-6 uger afhængig af tidspunkt for påbegyndelse i ledighedsperioden Negativ effekt af off. jobtræning; forøger ledigheden med 1-8 uger afhængig af tidspunkt for påbegyndelse i ledighedsperioden	God
<i>Udenlandske studier:</i>					
Hujer, R., M. Caliendo, S.L. Thomsen (2004)	New evidence on the effects of job creation schemes in Germany – a matching approach with threefold heterogeneity.	En tysk analyse af effekten af løntilskud i Tyskland. Der afprøves en ny type matching estimator, men resultaterne ligner tilsvarende analyser på samme data. Effekten af jobtræning angives særskilt for fem hovedbrancher, hvoraf én er den offentlige sektor, hvorfor effekten af offentlig og privat jobtræning fremgår af angivelserne for disse hovedbrancher, som angives opdelt efter køn, alder og de tidligere øst- og vesttyske områder. Den detaljerede opdeling bevirker, at datamaterialet i mange hovedbrancher bliver for tynde (under 50 observationer) i det tidligere vesttyske område, hvorfor ingen effekter foreligger.	Alle	<i>Over 50-årige:</i> Negativ effekt af både offentlig og privat jobtræning, som helt overvejende baserer sig på data fra det tidligere østtyske område	God
Caliendo, M., R. Hujer, S.L. Thomsen. (2005)	The Employment Effects of Job Creation Schemes in Germany: A Microeconomic Evaluation	En tysk analyse af offentlige løntilskud i 12 måneder. Der anvendes en matching estimator. Skelner ikke imellem, om jobtræningen foregår i den private eller offentlige sektor. Iagttagelse overgang til udstøttet beskæftigelse over en 3-årig periode. Der iagttages betydelige lock-in-effekter	Alle	<i>Over 50 år:</i> Positiv for kvinder i Vesttyskland (5-10 procentpoint) efter 2 år, ellers ingen positive effekter	God

(Fortsættes)

TABEL B.2.4 FORTSAT

Indsats: Støttet beskæftigelse.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
Boockmann, B., T. Zwick, A. Ammermüller, M. Maier (2012)	Do hiring subsidies reduce unemployment among older workers? Evidence from natural experiments	Studiet undersøger effekten af et rekrutteringstilskud til ansættelse af 50-årige og ældre i Tyskland i både den private og den off. sektor. Tilskuddet forudsætter, at ansættelsen har en vis varighed. Tilskuddet udbetales periodevis, som ansættelsen skrider frem. Tilskuddet udgør en procentdel af den overenskomstmæssige løn. (Derfor tæt på løntilskud). For disse ældre var procenten 50 udbetalt over 24 måneder, mens den var 70 for ældre lønmodtagere med handicap udbetalt over op til 70 måneder. Lovændringer for ældre i 2002 og 2004 udnyttes som naturlige eksperimenter til dannelsen af kontrolgrupper ved identifikationen af effekter.	50-årige og ældre	Positiv effekt, dog kun for østtyske kvinder (2 procentpoint)	God
Sjögren, A. & J. Vikström (2015)	How long and how much? Learning about the design of wage subsidies from policy changes and discontinuities	Studiet analyserer med et regression-discontinuity-design beskæftigelseseffekten af jobtræning, "Nystartsjobben", indført i Sverige i 2007. Forfatterne udnytter, dels at løntilskuddet blev fordoblet i 2009 fra godt 30 pct. til godt 60 pct. af bruttolønnen, dels at ledige seniorer på mindst 55 år har ret til dobbelt så lang jobtræning med løntilskud som yngre ledige.	Alle	Over 55 år: Positiv beskæftigelseseffekt på 2-3 procentpoint af dobbelt varighed af løntilskudsperiode for 55-årige og derover efter udløbet af den dobbelte periode	God

TABEL B.2.5

Indsats: Motivation.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Målgruppe	Effekt	Vurdering af studiet
Udenlandske studier:					
Hullegerie, P., J.C. van Ours (2014)	Seek and Ye shall find: How search requirements affect job finding rates of older workers	Der analyseres betydningen for afgang fra ledighed til beskæftigelse af, at lovgivningen i Holland indtil 2004 ikke stillede krav om minimumsjobsøgning efter 57 -årsalderen. Efter 2004 skulle alle aldersgrupper honorere dette minimumsjobsøgningskrav	57-årige og ældre	Positiv Afgangsraten (hazarden) stiger med ca. 50 pct. som følge af jobsøgningskravet	God
Lammers, M., H. Bloemen, S. Hochguertel (2013)	Job search requirements for older unemployed: Transitions to employment, early retirement and disability benefits.	Der analyseres betydningen for afgang fra ledighed til beskæftigelse, sygedagpenge (disability insurance) og tidlig tilbagetrækning (early retirement) af, at lovgivningen i Holland indtil 2004 ikke stillede krav om minimumsjobsøgning efter 57 -årsalderen. Efter en reform i 2004 skulle alle aldersgrupper honorere et minimumsjobsøgningskrav.	57-årige og ældre	Positiv. 24 måneder efter start af et ledighedsforløb er 6 (11) pct. point flere mænd (kvinder) kommet i arbejde som følge af reformen	God
Koning, P., M. Raterink (2013)	Re-employment Rates of older unemployed workers: Decomposing the Effect of birth Cohorts and policy Changes	Studiet isolerer betydningen af afskaffelse af 57 -åriges og ældres fritagelse fra en minimumsjobsøgningsintensitet i 2004 og forkortelse af maksimale dagpengeperiode i 2006, når der samtidig tages hensyn til kohorteeffekten og andre exogene individualspecifikke variabler. Der bruges registervariabler fra den 10-årige periode 1999-2008	57-årige og ældre	Positiv 1 år efter jobsøgningskravet er 5 (3) procentpoint flere i beskæftigelse blandt mænd (kvinder)	God

TABEL B.2.6

Indsats: Generel indsats og motivation.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Effekt	Vurdering af studiet
Dorsett, R., D. Smeaton, S. Speckesser (2013)	The effect of making voluntary labour market programme compulsory: Evidence from a UK experiment	Indtil 2007 var det frivilligt for langtidsledige på 50 år og derover at deltage i aktiveringsprogrammet Intensive Activity Period (IAP), hvad det ikke var for de under 50-årige i England. Der gennemførtes før 2007 et lodtrækningsforsøg for at vurdere effekten på beskæftigelsen af at afskaffe fritagelse for deltagelse i IAP for de over 50-årige. IAP havde en varighed fra 13-52 uger. IAP kunne bestå af flere forskellige aktiviteter. Over halvdelen af forløbene i forsøget bestod af virksomhedspraktik, typisk i den offentlige sektor, og velgørende foreninger og institutioner. Oplæring i basale færdigheder som regning, skrivning og sprog forekom også ligesom oplæring i IT-færdigheder og praktiske færdigheder som truck-kørsel, gartneri, metalarbejde mv. Der er en observationsperiode på 2 år efter lodtrækningen, hvor deltagernes beskæftigelse og ledighed observeres kontinuert.	Positiv	God
Benmarker, H., O.N. Skans, U. Vikman (2013)	Workfare for old and long-term unemployed	Analysen undersøger effekten af en svensk reform, der fremrykkede tidspunktet for aktivering for ledige på 55 og 56 år. I 1998 blev perioden for første aktivering fremrykket for ledige på 55 og 56 år fra 90 uger til 60 uger. De blev herefter ligestillet med ledige under 55. Da ledige yngre eller ældre end 55 og 56 ikke blev påvirket, kan ledige, der er en anelse yngre eller en anelse ældre, bruges som kontrolgruppe i en difference-in-differences varighedsmodel.	Positiv	God

TABEL B.2.7

Indsats: Ydelsesafkortning/ydelse.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Effekt	Vurdering af studiet
Valleta, R. G. (2014)	Recent Extensions of U.S. Unemployment Benefits: Search Responses in Alternative Labor Market States	En amerikansk undersøgelse af effekten af midlertidige forlængelser af ledighedsunderstøttelsesperioden på længden af ledighedsforløb. Artiklen udnytter, at forskelle amerikanske stater har forskellige regler for, hvornår ydelsesperioden forlænges. Dvs. ledige i stater med samme ledighedsniveau kan have forskellige ydelsesperioder. Der anvendes en varighedsmodel til at måle effekten af en forlængelse af ydelsesperioden, og der findes positiv effekt på længden af ledighedsperioder for længere ydelsesperioder.	Positiv	God
Uusitalo, R. og J. Verho (2010)	The effect of unemployment benefits on re-employment rates: Evidence from the Finnish unemployment insurance reform.	En finsk analyse, der undersøger effekten af en ydelsesreform fra 2002, der omlagde ydelsesprofilen for ledige med høj forudgående beskæftigelsesanciennitet. Før reformen fik ledige udbetalt en sum penge ved ledighedsstart. Denne sum blev afløst af en løbende højere kompensationsgrad de første 150 dage af ledighedsforløbet. Søgeteori vil prædikere, at en sådan omlægning vil reducere afgangsraten fra ledighed for de berørte. Da reformen kun omfattede en bestemt gruppe ledige, kan ikke-berørte bruges som kontrolgruppe i en difference-in-differences varighedsmodel.	Positiv	God
Rothstein, J. (2011)	Unemployment Insurance and Job Search in the Great Recession	Et amerikansk studie af effekten af udvidelsen af ydelsesperioden fra 26 uger til 99 uger i perioden 2008-2010. Udvidelsen af ydelsesperioden er sket trinvist, og det er derfor muligt, i et vist omfang, at isolere effekten af udvidelsen. Problemet med at undersøge, om ydelsesperiodens længde påvirker afgang fra ledighed til beskæftigelse, er naturligvis, at udvidelsen sker, fordi ledigheden stiger og dermed at afgang fra ledighed til beskæftigelse er lav. Pga. implementeringen er det dog muligt at give et kvalificeret bud på effekten.	Ingen	God

(Fortsættes)

TABEL B.2.7 FORTSAT

Indsats: Ydelsesafkortning/ydelse.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Effekt	Vurdering af studiet
Kyyrä, T., V. Ollikainen (2008)	To Search or not to Search? The effects of UI Benefit Extension For the Elderly	Et finsk studie, der analyserer en forkortelse af ledighedsperioden for 53-54-årige. Der er i det finske system en såkaldt ledighedstunnel fra ledighed til pensionering. Således er ydelsesperioden generelt to år, men for ledige over 55 er den forlænget frem til de kan gå på pension som 65-årige. Før 1997 var aldersgrænsen 53 år. Analysen undersøger, hvordan en forhøjelse af aldersgrænsen påvirkede ledighedslængden for 53-54-årige sammenlignet med 50-52-årige, der ikke blev (direkte) påvirket af reformen. Der anvendes en difference-in-differences varighedsmodel.	Positiv	God
Lalive, R. (2008)	How Do Extended Benefits Affect Unemployment Duration? A Regression Discontinuity Approach	Artiklen udnytter en østrigsk reform, der forlængede ydelsesperioden for ledige over 50 år i regioner, hvor der var en stor stålindustri. Da det ikke kun var ansatte i stålindustrien der fik forlænget ydelsesperioden, kan disse ledige sammenlignes med lignende ledige i andre regioner og samtidig med ledige, der er under 50 år gamle. En særskilt pointe i denne artikel er, at muligheden for at gå på "efterløn" i Østrig varierer på tværs af kønnene. I den undersøgte periode (1988-1998) kunne kvinder gå på efterløn som 54-årige, mens mænd kunne som 59-årige. Dvs. for kvinder betød den markante forlængelse af ydelsesperioden, at de kunne overgå direkte til efterløn, hvis de blev ledige efter at have fyldt 50 år. Samme mulighed havde mændene ikke. Der anvendes et regression-discontinuity setup på en stikprøve bestående af ca. 18.000 mænd og ca. 9.000 kvinder. For begge køn findes, at forlængelsen af ydelsesperioden er forbundet med en markant forlængelse af ledighedsperioden. Effekten for kvinder er ca. fire gange større end for mændene og tyder således på, at kombinationen af en længere ydelsesperiode og muligheden for at gå tidligere på efterløn afholdt mange kvinder fra at forsøge at komme i beskæftigelse.	Positiv	God

TABEL B.2.8

Indsats: Sanktioner.

Forfatter	Titel	Beskrivelse af studiet	Effekt	Vurdering af studiet
Svarer, M. (2011)	The Effect of Sanctions on Exit from Unemployment: Evidence from Denmark	En dansk analyse af effekten af sanktion for dagpengeberettigede ledige. Der estimeres en timing-of-event-model. Effekten af sanktioner er positiv i den forstand, at afgangsraten fra ledighed til selvforsørgelse øges. Der kan sanktioneres, hvis den ledige ikke registrerer sig hos arbejdsformidlingen (AF), ikke lægger CV på internet-jobbank, ikke opretholder CV kvartalsvist, ikke er aktivt jobsøgende, ikke søger jobopslag henvist fra AF, ikke accepterer job henvist fra AF, ikke møder op til møder eller andre arrangementer arrangeret af AF. Sanktionerne er 2-3 dages eller 3 ugers fratagelse af dagpenge. Den hårdeste sanktionsmulighed er fratagelse af dagpenge i op til ti uger eller indtil 300 timers arbejde er opnået. Denne mulighed er ekskluderet fra studiet pga. databegrænsninger. Der anvendes DREAM- og AMANDA-data. Udover de rapporterede resultater er estimeret beskrivende modeller opdelt på intensitet og varighed efter sanktioner samt andre karakteristika. Her anvendes ikke timing-of-event. Det findes, at exit-raten fra ledighed er større for mere intensive sanktioner, samt størst i op til 4 uger efter sanktionering, mens der ikke ses ændring 13 uger efter sanktionering.	Positiv	God

BILAG 3 RESULTATER FRA DE 11 FUNDNE STUDIER

I dette bilag starter vi med at beskrive de 11 studier – fundet ved litteratursøgning i databaser - opdelt efter, hvilken hovedkategori den pågældende indsats tilhører. For hvert studie beskriver vi indholdet af indsatsen, målgruppen for indsatsen og indsatsens effekt.

BESKRIVELSE AF DE ENKELTE STUDIER

SAMTALER

Der er 3 studier af de 10 studier, som vurderer effekten af samtaler. De to tyske af Stegman (2009) og Boockmann & Brändle (2015), som vurderer den samme ordning, og et schweizisk af Arni (2010). De to tyske studier vurderer effekten af den særlige ordning ”Perspektive 50plus”, som var en nyskabelse i tysk arbejdsmarkedspolitik ved sin tilrettelæggelse. Lokale jobcentre kan anmode om at være med i ordningen. Det forudsætter, at de byder ind i samarbejde med lokale partnere, herunder virksomheder, brancheorganisationer, arbejdstagerorganisationer, ngo’er, sundhedsmyndigheder, uddannelsesinstitutioner mv. med nogle lokalt erhvervsrettede indsatser, hvorfor indsatserne kan variere blandt jobcenterområder. De hyppigst anvendte indsatser er, ifølge Boockmann & Brändle (2015), nævnt i rækkefølge med de hyppigst benyttede først: 1. afklaring af kvalifikationer, 2. jobsøgekurser, 3. coaching, 4. ’training and skill development’, 5. mobilitetsfremmende indsatser og 6. helbreds-fremmende indsatser. I nogle jobcentre er det frivilligt for de ledige at deltage, mens det er pligtigt i andre centre.

Kun ledige bosiddende i de områder, hvor lokale jobcentre havde valgt at deltage i ordningen, fik mulighed for at deltage. I 2010 deltog 350 ud af 438 jobcentre i ordningen. Ordningen var reserveret ledige, som havde opbrugt deres arbejdsløshedsdagpenge og i forlængelse heraf modtog den behovsbestemte kontanthjælp (”unemployment benefit II (UB II”). Disse borgere var givetvis stadigvæk arbejdsmarkedsparete, før deres normale understøttelse udløb. Mange var ufaglærte, immigranter fra tredjelande eller fra Østeuropa, og mange havde begrænsede skolekundskaaber.

Stegman (2009) havde ikke individdata til sin rådighed, hvorfor han brugte oplysninger om udviklingen i beskæftigelsen i de relevante aldersgrupper i jobcenterområder, som deltog i ordningen, og sammen-

lignede med udviklingen i områder, som ikke deltog. Han matcher forinden områderne ved hjælp af tilgængelige oplysninger. Han finder ingen beskæftigelseseffekt af ordningen. Det kan skyldes, at han ikke får effekten isoleret i tilstrækkelig grad, måske grundet manglende individdata.

Boockmann og Brändle (2015) havde adgang til individoplysninger fra mange registre og betjente sig af difference-in-difference-matching og udnyttede matchingen mellem deltagere i jobcenterområder med ledige i områder, hvor jobcentre ikke deltog. De finder en stigning i afgang til understøttet beskæftigelse som følge af deltagelse i programmets indsatser. Beskæftigelsen er 5-10 procentpoint højere for deltagerne hen over forløbet, som iagttages 50-600 dage efter deltagelsens start. Der observeres dog også en vis lock-in-effekt som følge af deltagelse, det vil sige, at mange deltagere ønsker at forblive i indsatsen indtil den planmæssige afslutning.

Boockmann & Brändles studie anvender bedre metode og data end Stegman, hvorfor Boockmann & Brändles signifikante resultater er mest troværdige.

Arni (2010) undersøger effekten af en skemalagt indsats med intensive samtaler og coaching i et forsøg i en kanton i Schweiz, hvor deltagelse i et lodtrækningsforsøg er pligtigt for ledige på 45 år og derover. De intensive samtaler hver anden uge begynder straks ved ledighedens start. Efter knap 50 dage med intensive samtaler starter ca. to måneders intensiv rådgivning i grupper på 10-15 personer hos et privat coaching-firma. Dette afløses af intensive samtaler som i den første fase af ledighedsforløbet. Ledige kan forlade programmet undervejs, når de får arbejde. Der er således to karakteristika ved indsatsen: dels at indsatsen er samtaler/coaching, dels at indsatsen sker straks ved ledighedens begyndelse. 85 pct. af de ledige, som forlod forsøget inden for et år, fik arbejde. Ved hjælp af en varighedsmodel finder studiet, at der ingen beskæftigelseseffekt er af den samlede indsats (i forhold til ikke at deltage).

Mens Arnis resultat vedrører indsatsen for nyledige, vedrører Stegmans samt Boockmanns & Brändles resultater langtidsledige seniorer. Medvirkende til, at den schweiziske indsats ikke har effekt, er formentlig, at indsatsen starter straks ved ledighedens begyndelse, og at der derved ydes en indsats for relativt mange ledige, som selv kunne finde et job.

KURSER, PROJEKTER OG OPKVALIFICERING

Et enkelt tysk studie (Gordo & Wolff 2011) undersøger beskæftigelseseffekten af en indsats kaldet ”short term training”, målrettet ældre ledige 50-62-årige, som modtager kontanthjælp, enten fordi deres arbejdsløshedsdagpenge er ophørt, eller fordi de aldrig har været forsikrede. Omkring halvdelen af deltagerne havde været ledige under 44 måneder.¹⁵ Indsatsen kan bestå af samtaler, vejledning om jobsøgning og kortere kurser på op til 8 uger som klasseundervisning eller jobpraktik. Klasseundervisning kan fx være om IT, sprog, formulering af ansøgninger og håndtering af jobsamtaler mv.

Ved brug af en matching-model finder Gordo & Wolff (2011) kun en signifikant, men beskeden effekt for vesttyske mænd af deltagelse i klasseundervisning. Ellers ingen effekt, heller ikke på afgang fra kontanthjælp. Virksomhedspraktik har en signifikant positiv effekt på 10-16 procentpoint inden for en 21-måneders periode efter påbegyndelse af forløbet både i Vest- og Østtyskland for begge køn.

STØTTET BESKÆFTIGELSE

Boockmann m.fl. (2012) undersøger effekten af et rekrutteringstilskud til ansættelse af 50-årige eller ældre langtidsledige i Tyskland. Tilskuddet forudsætter, at ansættelsen har en vis varighed. Tilskuddet udbetales periodevist, som ansættelsen skrider frem. Tilskuddet udgør en procentdel af den overenskomstmæssige løn. For disse ældre er tilskuddet 50 pct. udbetalt over 24 måneder, mens det er 70 pct. for ældre lønmodtagere med handicap, udbetalt i op til 70 måneder. Indsatsen har således karakter af et løntilskud. De særlige regler for rekrutteringstilskud for ældre ophørte i 2004, hvorefter regler for rekrutteringstilskud gælder for alle ældre. Lovændringer for ældre i 2002 og 2004 udnyttes som naturlige eksperimenter til dannelse af kontrolgrupper ved identifikationen af effekter. Effekten af rekrutteringstilskuddet observeres kun i en efterfølgende periode på seks måneder.

Ved brug af en varighedsmodel i et difference-in-difference-design finder Boockmann m.fl. (2012) kun en lille effekt på beskæftigelsen for østtyske kvinder (men ingen effekt for østtyske mænd og vesttyske kvinder og mænd). Som ordningen var udformet, resulterede rekrut-

15. Der præsenteres kun oplysningen om, hvorvidt varigheden siden sidste job er over eller under 44 måneder. Oplysningen betyder formentlig, at langt hovedparten af deltagerne må betegnes som langtidsledige; altså med over ét års ledighed.

teringstilskuddet til virksomhederne i et betydeligt dødvægtstab, fordi virksomhederne alligevel ville have ansat nogle medarbejdere, men ikke nødvendigvis langtidsledige seniorer.

A. Sjögren & J. Vikström (2015) undersøger beskæftigelseseffekten af, at ledige seniorer på mindst 55 år - i den i Sverige i 2007 indførte nye udgave af jobtræning kaldet "Nystartsjobben" - har ret til dobbelt så lang jobtræning med løntilskud som yngre ledige. Ledige er berettiget til nystartsjobben, når de har været fraværende fra arbejdsmarkedet i mindst 12 måneder inden for de seneste 15 måneder. De har ret til lige så lang periode med løntilskud, som de i perioden forud har været registreret som ledige. Udformningen af ordningen åbner op for, at borgere, hvis fravær fra arbejdsmarkedet foruden ledighed også har omfattet sygemelding, kan blive berettiget til et sådant forløb. Selv om tidligere sygemeldte kan blive berettiget til et "nystartsjob", består deltagerne helt overvejende af arbejdsmarkedsparete borgere.¹⁶ Løntilskuddet udgjorde fra starten godt 30 pct. af bruttolønnen, men blev i 2009 hævet til godt 60 pct.

Forfatterne finder positiv beskæftigelseseffekt på 2-3 procentpoint af den dobbelte varighed af løntilskudsperioden for 55-årige og derefter efter udløbet af den dobbelte periode. I studiet registrerede man beskæftigelse i op til ca. 12 måneder efter udløbet af den dobbelte periode af løntilskud. Effekten oplyses for alle sektorer under ét.

MOTIVATION

Tre studier fra Holland (Hullege & van Ours (2014), Lammers, Bloemen & Hochguertel (2013) og Koning & Raterink (2013)) undersøger beskæftigelseseffekten af ophævelsen i 2004 af en fritagelsesbestemmelse i lovgivningen, hvorved ledige ikke havde pligt til at dokumentere aktiv jobsøgning efter 57½-årsalderen, og blot fortsat kunne modtage understøttelse. Efter 2004 skulle alle aldersgrupper honorere kravet om aktiv jobsøgning. Alle tre studier påviser en signifikant stigning i overgangen fra ledighed til beskæftigelse som følge af ophævelsen af undtagelsesbestemmelsen. Lammers, Bloemen & Hochguertel (2013) påviser også samtidig en signifikant stigning i overgangen til sygedagpenge.

Lammers, Bloemen & Hochguertel (2013) finder ved en regression-discontinuity-model i kombination med difference-in-difference-

16. Forfatterne oplyser, at ca. 20 pct. af deltagerne under ordningen havde arbejdsrelaterede helbredsproblemer mod 52 pct. blandt registrerede langtidsledige, som har været registreret som ledige hos jobcenteret i mindst 12 måneder. Forfatterne oplyser ikke den nærmere definition af arbejdsrelaterede helbredsproblemer.

model, at der 24 måneder efter start af et ledighedsforløb er 6 (11) procentpoint flere ældre mænd (kvinder) kommet i arbejde, og 4 (9) procentpoint flere ældre mænd (kvinder) kommet på sygedagpenge som følge af reformen. Hullegerie & van Ours (2014) finder ved en mixed-proportional-hazard-model også en signifikant effekt på overgangsraten til beskæftigelse, og at fritagelsesbestemmelsen allerede tre måneder før 57½-årsalderen medførte et signifikant fald i overgangsraten (hazarden) til beskæftigelse på 25 pct.¹⁷ Koning & Raterink (2013) bidrager ved hjælp af en lineær sandsynlighedsmodel indbygget i en age-period-cohort-model med det supplerende resultat, at der i tiåret 1999-2008 yderligere var en kohorte-effekt, som i sig selv resulterede i en signifikant positiv beskæftigelseseffekt.

Lammers, Bloemen & Hochguertel (2013) angiver, at omkring 90 pct. af de berørte ledige seniorer er ”langtidsledige”, uden at det fremgår, hvad definitionen er på det.¹⁸ Alt i alt har den hollandske ophævelse af ledige seniorers fritagelse fra at dokumentere en vis minimums-jobsøgning resulteret i, at langtidsledige ældre er mere jobsøgende og hyppigere overgår til beskæftigelse.

GENERELLE EFFEKTER

Sverige og England har begge i henholdsvis 1998 og 2007 indskrænket eller afskaffet ledige seniorers fritagelse fra aktiveringspligt som modydelse for fortsat modtagelse af understøttelse i nærmere definerede aldersintervaller. I Sverige hævede man aldersgrænsen for fritagelse for aktivering fra 55 til 57 år. I England lavede man et lodtrækningsforsøg for at vurdere effekten af ældre langtidslediges fritagelse fra aktiveringspligten, når de blev 50 år, før fritagelsen blev helt afskaffet i 2007.

Målgruppen for den engelske indsats var langtidsledige 50-59-årige med op til to års ledighed, som var overgået til behovsbestemt konthjælp. Indsatsen var aktiveringsprogrammet Intensive Activity Period (IAP), som havde en varighed fra 13 til 52 uger. IAP kunne bestå af flere forskellige aktiviteter. Over halvdelen af forløbene i forsøget bestod af virksomhedspraktik i typisk den offentlige sektor, velgørende foreninger og institutioner. Oplæring i basale færdigheder som regning, skrivning og

17. Effekten målt ved en stigning i hazarden kan ikke umiddelbart sammenlignes med beskæftigelsesstigningen i en difference-in-difference-model.

18. Det er formentlig mindst 2 års ledighed, eftersom den alders- og indtægtsbestemt maksimale varighed af arbejdsløshedsdagpenge for 52-56-årige var 6 år, og for ældre var den endnu højere, jf. Lammers, Bloemen & Hochguertel (2013), figur 1.

sprog forekom også, ligesom oplæring i IT og praktiske færdigheder som truck-kørsel, gartneri, metalarbejde mv. Der er en observationsperiode på to år efter lodtrækningen, hvor deltagernes beskæftigelse og ledighed observeres kontinuert.

Dorsett, Smeaton & Speckesser (2013) finder en signifikant positiv beskæftigelseeffekt af programmet på 4-5 procentpoint, som var gældende efter 200 dage, og som holdt sig på dette niveau igennem iagttagelsesperioden på to år.

Svenske forsikrede lønmodtagere på 55 år eller ældre kunne før 1998 ifølge lovgivningen modtage passiv understøttelse i op til 90 uger. Yngre forsikrede lønmodtagere kunne modtage understøttelse i op til 60 uger. Ved ledighed over 90/60 uger kunne ledige modtage understøttelse på samme niveau som før de 90/60 uger, hvis de deltog i et aktiveringsprogram, typisk arbejdspraktik. Hvis de deltog i mindst seks måneder, genoptjente de derved retten til at påbegynde en ny periode med passiv understøttelse. Fra 1. januar 1998 hævede man aldersgrænsen for retten til 90 ugers passiv understøttelse fra 55 til 57 år. Reformen etablerer et naturligt eksperiment, hvorved 55- og 56-åriges overgang fra ledighed til beskæftigelse kan studeres før og efter reformen. Fra at overgå fra passiv ledighed til aktivering senest efter 90 ugers ledighed før reformen overgår de 55-56-årige efter reformen til aktivering senest efter 60 ugers ledighed. Benmarker m.fl. (2013) finder ved brug af en proportional-hazard-varighedsmodel med kvasikontrolgrupper en positiv effekt på afgang fra ledighed til beskæftigelse af at fremrykke kravet om deltagelse i et aktiveringsprojekt. Effektens størrelse angives som en forøget afgang til beskæftigelse på 10 pct. i tidsrummet 30-75 uger efter påbegyndelse af en ledighedsperiode.

Både i det engelske og i det svenske studie finder man således positive beskæftigelseeffekter af at stille krav om deltagelse i sædvanlig aktivering blandt langtidsledige seniorer.

OPSAMLING PÅ LITTERATURSØGNING I VIDENSKABELIGE DATABASER

I litteratursøgningen efter beskæftigelseeffekter af indsatser for ledige seniorer fandt vi frem til studier, som vedrører indsatser, som er målrettet ledige seniorer (i modsætning til indsatser, som omfatter flere eller alle aldersgrupper). Indsatserne har det fællestræk, at de søger at fremme job-søgning og derved gøre arbejdsudbuddet blandt ledige seniorer mere effektivt. Disse indsatser ligger på linje med OECD's anbefalinger om at

fremme arbejdsudbuddet blandt ældre potentielle arbejdstagere som følge af den længere levetid og ældres stigende andel af befolkningen, jf. OECD (2006). I nogle studier nævnes det også, at der synes at være et formål i at forhindre, at ledige seniorer benytter arbejdsløshedsunderstøttelse som en tidlig tilbagetrækningsordning før den endelige tilbagetrækning.

På nær indsatsen i det schweiziske forsøg iværksættes de evaluerede indsatser relativt sent i ledighedsforløbet. Der påvises signifikante positive beskæftigelseseffekter af alle de sene indsatser på nær det tyske rekrutteringstilskud. Den tidlige schweiziske indsats har ingen virkning på beskæftigelsen.

LITTERATUR

- Arni, P. (2010): *How to improve labor market programs for older job-seekers? Evidence from a social experiment*. University of Lausanne.
- Behncke, S., M. Frölich & M. Lechner (2007): *Unemployed and their case-workers: should they be friends or foes?* IZA Discussion Paper No. 3149.
- Behncke, S., M. Frölich & M. Lechner (2007): *Public Employment Services and Employers: How Important are Networks with Firms?* IZA Discussion Paper No. 3005.
- Bennmarker, H., O.N. Skans & U. Vikman. (2013): “Workfare for the Old and Long-Term Unemployed”. *Labour Economics*, vol. 25, s. 25–34.
- Boockmann, B., T. Zwick, A. Ammermüller & M. Maier (2012): “Do hiring subsidies reduce unemployment among older workers? Evidence from natural experiments”. *Journal of European Economic Association*, s. 735-764.
- Boockmann, B. & T. Brändle (2015): *Coaching, Counseling, Case-Working: Do they help the older unemployed out of benefit receipt and back into the labor market?* IZA Discussion Paper No. 8811.
- Caliendo, M., R. Hujer & S.L. Thomsen. (2005): *The Employment Effects of Job Creation Schemes in Germany: A Microeconometric Evaluation*. IZA Discussion Paper No. 1512.

- Dorsett, R., D. Smeaton & S. Speckesser (2013): “The effect of making voluntary labour market programme compulsory: Evidence from a UK experiment”. *Fiscal studies*, vol. 34 (4), s. 467–489.
- Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats (2014): *Vej til job – en arbejdsmarkedsindsats med mening*. København. Beskæftigelsesministeriet (www: bm.dk).
- Gordo, L.R. & J. Wolff (2011): “Creating employment or keeping them busy: an evaluation of training programs for older workers in Germany”. *Journal of Aging and Social Policy*, vol. 23 (2).
- Graversen, B. K. (2012) Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige - En litteraturoversigt. København: Det Nationale Forskningscenter for velfærd, 12:20.
- Graversen, B.K. & J.C. van Ours (2008): “How to help unemployed find jobs quickly: Experimental evidence from a mandatory activation program”. *Journal of Public Economics*, vol. 92, s. 2020–2035.
- Hujer, R., M. Caliendo & S.L. Thomsen (2004): “New evidence on the effects of job creation schemes in Germany – a matching approach with threefold heterogeneity”. *Research in Economics*, vol. 58, s. 257–302.
- Hullegie, P. & J.C. van Ours (2014): “Seek and Ye shall find: How search requirements affect job finding rates of older workers”. *De Economist*, vol. 162 (4), s. 377-395.
- Hägglund, P. (2009): *Experimental evidence from intensified placement efforts among unemployed in Sweden*. Uppsala: The Institute for Labour Market Policy Evaluation (IFAU), Working paper 2009:16.
- Koning, P. & M. Raterink (2013): “Re-employment Rates of older unemployed workers: Decomposing the Effect of birth Cohorts and policy Changes”. *De Economist* 161, s. 331-348.
- Kyyrä, T. & V. Ollikainen (2008): *To Search or not to Search? The effects of UI Benefit Extension For the Elderly Unemployed*. Helsinki: VATT Discussion paper 400.
- Lammers, M., H. Bloemen & S. Hochguertel (2013): “Job search requirements for older unemployed: Transitions to employment, early retirement and disability benefits”. *European Economic Review* 58, s. 31-57.
- Lauzadyte, A. (2008): “Optimal Introduction Time and Length of Active Labour Market Programmes in Denmark”. I: *Active Labour Market Policies and Labour Market Transitions in Denmark: An Analysis of*

- Event History Data*. Ph.d. afhandling, Århus Universitet, s. 139-170.
- Lalive, R. (2008): *How Do Extended Benefits Affect Unemployment Duration? A Regression Discontinuity Approach*. IZA Discussion Paper No. 2200.
- OECD (2006): *Live longer, work longer*. Paris.
- Rinklake, A. & S. Buchholz (2011): Increasing inequalities in Germany: Older people's employment lives and income conditions since the mid-1980s. I H-P Blossfeld, S. Buchholz & K. Kurz (red): *Aging Populations, Globalization and the Labor Market*. Cheltenham, Edward Elgar.
- Rosholm, M. & M. Svarer (2009): *Kvantitativ evaluering af Hurtig i gang 2*. København: Arbejdsmarkedsstyrelsen.
- Rothstein, J. (2011): "Unemployment Insurance and Job Search in the Great Recession". *Brookings Papers on Economic Activity. Economic Studies Program, The Brookings Institution*, vol. 43 (2), s. 143-213.
- Sjögren, A. & J. Vikström (2015): "How long and how much? Learning about the design of wage subsidies from policy changes and discontinuities". *Labour Economics* 34, s. 127-137.
- Stegmann, T. (2009): "Analyzing an Active Market Program in Germany: A regional Approach". *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, vol. 6, nr. 11.
- Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (2011): *Videns- og evidensstrategi på beskæftigelsesområdet*. København. Notat.
- Svarer, M. (2011): "The Effect of Sanctions on Exit from Unemployment: Evidence from Denmark". *Economica* 78, s. 751-778.
- Uusitalo, R. & J. Verho (2010): "The effect of unemployment benefits on re-employment rates: Evidence from the Finnish unemployment insurance reform". *Labour Economics* 17, s. 643-654.
- Valleta, R.G. (2014): *Recent Extensions of U.S. Unemployment Benefits: Search Responses in Alternative Labor Market States*. IZA Discussion Paper No. 8247.
- Wolff, J., & E. Jozwiak (2007): *Does short-term training activate means-tested unemployment benefit recipients in Germany*. Nürnberg: IAB Discussion Paper.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2015

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Nogle rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 15:01 Ottosen, M.H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen: *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. 122 sider. ISBN: 978-87-7119-276-6. e-ISBN: 978-87-7119-277-3. Pris: 120,00 kr.
- 15:02 Benjaminsen, L., T. Dyrvig & T. Gliese: *Livet på hjemløseboformer*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-278-0. e-ISBN: 978-87-7119-279-7. Pris: 140,00 kr.
- 15:03 Gorinas, C. & V. Jakobsen: *Indvandreres og efterkommeres placering på det danske arbejdsmarked*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-280-3. e-ISBN: 978-87-7119-281-0. Pris: 170,00 kr.
- 15:04 Niss, N.K., A. Kierkgård, A.-K. Højen-Sørensen & A.Aa. Hansen: *Barrierer for tidlig opsporing af alkoholproblemer i børnefamilier. En analyse af barrierer for frontpersonalet*. 145 sider. e-ISBN: 978-87-7119-282-7. Netpublikation
- 15:05 Bengtsson, S., A.L. Rasmussen & S. Gregersen: *Metoder i botilbud*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-283-4. e-ISBN: 978-87-7119-284-1. Pris: 200,00 kr.

- 15:06 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2014*. 240 sider. ISBN: 978-87-7119-285-8. e-ISBN: 978-87-7119-286-5. Pris: 240,00 kr.
- 15:07 Dietrichson, J., M. Bøg, T. Filges & A.-M.K. Jørgensen. *Skolerettede indsatser for elever med svag socioøkonomisk baggrund*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-287-2. e-ISBN: 978-87-7119-288-9. Pris: 140,00 kr.
- 15:08 Østergaard, S.V., A.B. Steensgaard, A.T. Hansen, S. Henze-Pedersen & J. Østergaard: *På vej mod ungdomskriminalitet. Hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?* 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-289-6. Netpublikation.
- 15:09 Keilow, M. & A. Holm: *Udvikling af måleinstrument for elevadfærd og -holdninger. Baseline data fra evaluering af folkeskolereformen*. 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-290-2. Netpublikation.
- 15:10 Albæk, K., H.B. Bach, R. Bille, B.K. Graversen, H. Holt, S. Jensen & A.B. Jonassen: *Evaluering af mentorordningen*. 144 sider. e-ISBN: 978-87-7119-291-9. Netpublikation.
- 15:12 Christensen, E. & S. Baviskar: *Unge i Grønland. Med fokus på seksualitet og seksuelle overgreb*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-293-3. e-ISBN: 978-87-7119-294-0. Pris: 120,00 kr.
- 15:13 Christensen, E. & S. Baviskar: *Kalaallit nunaanni inuusuttut. Kinguaasiutinut tunngasut kinguaasiunitigullu innarliisarnerit qitunneqarlutik*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-295-7. e-ISBN: 978-87-7119-296-4. Pris: 140,00 kr.
- 15:14 Rangvid, B.S., V.M. Jensen & S.S. Nielsen. *Forberedende tilbud og overgang til ungdomsuddannelse*. 99 sider. e-ISBN: 978-87-7119-297-1. Netpublikation.
- 15:15 Amilon, A. (red.): *Inkluderende skolemiljøer – elevernes roller*. 288 sider. ISBN: 978-87-7119-304-6. e-ISBN: 978-87-7119-300-8. Pris: 280,00 kr.
- 15:16 Amilon, A.: *Evaluering af lokale initiativer for fortidspensionister*. 96 sider. e-ISBN: 978-87-7119-301-5. Netpublikation
- 15:17: Jakobsen, V.: *Uddannelses- og beskæftigelsesmønstre i årene efter grundskolen. En sammenligning af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og etniske danskere*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-305-3. e-ISBN: 978-87-7119-306-0. Pris: 140,00 kr.
- 15:18 Christensen, G., A.G. Jeppesen, A.A. Kjær & K. Markwardt: *Udsættelser af lejere – Udvikling og benchmarking. Lejere berørt af foged-*

- sager og udsættelser i perioden 2007-13. 178 sider, e-ISBN: 978-87-7119-307-7. Netpublikation
- 15:19 Christensen, C.P. & C. Scavenius: *Et felteksperiment med Kærlighed i Kaos. Et forældretræningsprogram til familier med ADHD eller ADHD-lignende vanskeligheder.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-308-4. e-ISBN: 978-87-7119-309-1. Pris: 90,00 kr.
- 15:20 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2014. Regionale forskelle.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-310-7. e-ISBN: 978-87-7119-311-4. Pris: 90,00 kr.
- 15:21 Nielsen, C.P., M.D. Munk, M.T. Jensen, K. Karmsteen & A.-M.K. Jørgensen: *Mønsterbryderindsatser på de videregående uddannelser. En forskningskortlægning.* 168 sider. e-ISBN: 978-87-7119-312-1. Netpublikation.
- 15:22 Sievertsen, H.H. & C.J. de Montgomery: *Børn i lavindkomstfamilier.* 105 sider. e-ISBN: 978-87-7119-313-8. Netpublikation.
- 15:23 Wendt, R.E. & A.-M.K. Jørgensen: *Forskningskortlægning, kvalitetsvurdering og analyse af udviklingen i skandinaviske dagtilbudsforskning for 0-6-årige i året 2013.* 98 sider. E-ISBN:978-87-7119-314-5. Netpublikation.
- 15:24 Termansen, T., T. Dyrvig, N.K. Niss & J.H. Pejtersen: *Unge i misbrugsbehandling.* 176 sider. ISBN: 978-87-7119-315-2. e-ISBN: 978-87-7119-316-9. Pris: 170,00 kr.
- 15:25 Christensen, E.: *Det har vi lært af NAKUUSA.* 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-317-6. Netpublikation.
- 15:26 Christensen, E.: *Nakuusamit makku ilikkarpavut. NAKuusap meeqqanut isummorsorfiani ilaasortanik apersuineq.* 62 sider. e-ISBN: 978-87-7119-318-3. Netpublikation.
- 15:27 Keilow, M. & A. Holm: *Skalaer til måling af elevtrivsel på erhvervsuddannelserne. En analyse af data fra tidligere trivselsmålinger. Bidrag til Undervisningsministeriets udvikling af elevtrivselsmålinger på erhvervsuddannelserne.* 92 sider. e-ISBN: 978-87-7119-319-0. Netpublikation.
- 15:28 Andersen, D. & B.S. Rangvid: *Skoleudvikling med fokus på sprog i al undervisning. Implementering og elevresultater af udviklingsprogram til styrkelse af tosprogede elevers faglighed i de 2 første år.* 116 sider. e-ISBN: 978-87-7119-320-6. Netpublikation.
- 15:29 Baviskar, S: *Grønlandere i Danmark. En registerbaseret kortlægning.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-321-3. Netpublikation.

- 15:30 Siren, A., R.N. Brunner & R.C.H. Jørgensen: *"Øvelse gør mester" i Næstved Kommune. Evaluering af livskvalitet i forbindelse med et rehabiliteringsforløb på plejecentre.* 71 sider. e-ISBN: 978-87-7119-322-0. Netpublikation.
- 15:31 Holt, H., M. Larsen, H.B. Bach & S. Jensen: *Borgere I fleksjob efter reformen.* 208 sider. ISBN: 978-87-7119-323-7. e-ISBN: 978-87-7119-324-4. Pris: 200,00 kr.
- 15:32 Keilow, M., M. Friis-Hansen, R.M. Kristensen & A. Holm: *Effekter af klasseledelse på elevers læring og trivsel.* 176 sider. ISBN: 978-87-7119-325-1. e-ISBN: 978-87-7119-326-8. Pris: 170,00 kr.
- 15:33 Christensen, E: *3-5 år efter ophold i Mælkebøtten – en opfølgning af 26 børn og unge.* 64 sider. ISBN: 978-87-7119-327-5. e-ISBN: 978-87-7119-328-2. Pris: 60,00 kr.
- 15:34 Christensen, E: *Meeqqanik inuusuttunillu 26-nik malinnaaqinneq - Mælkebøttenimit nuunnerinit ukiut 3-5 kingorna.* 64 sider. ISBN: 978-87-7119-329-9. e-ISBN: 978-87-7119-330-5. Pris: 60,00 kr.
- 15:35 Benjaminsen, L. & H.H. Lauritzen: *Hjemløshed i Danmark 2015. National kortlægning.* 208 sider. ISBN: 978-87-7119-333-6. e-ISBN: 978-87-7119-334-3. Pris: 200,00 kr.
- 15:36 Nielsen, C.P., A.T. Hansen, V.M. Jensen & K.S. Arendt: *Folkeskolereformen. Beskrivelse af 2. dataindsamling blandt elever.* 137 sider. E-ISBN: 978-87-7119-335-0. Netpublikation.
- 15:37 Jensen, M.T., K. Karmsteen, A.-M.K. Jørgensen & S.B. Rayce: *Psychosocial Function and Health in Veteran Families - A Gap Map of Publications within the Field.* 220 sider. e-ISBN: 978-87-7119-336-7. Netpublikation.
- 15:38 Sievertsen, H.H: *En god start – betydningen af alder ved skolestart for barnets udvikling.* 83 sider. e-ISBN: 978-87-7119-337-4. Netpublikation.
- 15:39 Mehlsen, L., H. Holt, H.B. Bach & C. Törnfeldt: *Ressourceforløb. Koordinerende sagsbehandlere og borgeres erfaringer.* 108 sider. ISBN: 978-87-7119-338-1. Pris: 200,00 kr.
- 15:40 Kjer, M.G., S. Baviskar & S.C. Winter: *Skoleledelse I folkeskolereformens første år. En kortlægning.* 140 sider. e-ISBN: 978-87-7119-340-4. Netpublikation.
- 15:41 Benjaminsen, L., S.B. Andrade, D. Andersen, M.H. Enemark & J.F. Birkelund: *Familiebaggrund og social marginalisering i Danmark.*

- En registerbaseret kortlægning.* 336 sider. ISBN: 978-87-7119-341-1. e-ISBN: 978-87-7119- 342-8. Pris: 330,00 kr.
- 15:42 Lausten, M., S. Frederiksen, R.F. Olsen, A.A. Nielsen & T.T. Bengtsson: *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer – del II. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995.* 128 sider. ISBN: 978-87-7119-343-5. e-ISBN: 978-87-7119- 344-2. Pris: 120,00 kr.
- 15:43 Niss, N.K. & I.S. Rasmussen: *Evaluering af satspuljen forebyggende indsatser for overvægtige børn og unge.* 129 sider. e-ISBN: 978-87-7119-345-9. Netpublikation.
- 15:44 Jakobsen, V., M. Larsen & S. Jensen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2015.* 272 sider. ISBN: 978-87-7119-346-6. e-ISBN: 978-87-7119- 347-3. Pris: 270,00 kr.
- 15:45 Christensen, G., R.C.H. Jørgensen & M.R. Larsen: *Erfaringer med at ændre socialt mix i udsatte boligområder. Evaluering af brugen af anvisnings- og udlejningsredskaber som led i Landsbyggefondens 2006-10-midler.* 208 sider. ISBN: 978-87-7119-348-0. e-ISBN: 978-87-7119- 349-7. Pris: 200,00 kr.
- 15:46 Mehlsen, L., M.T. Jensen, A.-M.K. Jørgensen, R.E. Wendt & G. Christensen: *Effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet. En systematisk forskningsoversigt, nr. 1 af 4.* 112 sider. ISBN: 978-87-7119-350-3. e-ISBN: 978-87-7119- 351-0. Pris: 110,00 kr.
- 16:01 Skårhøj, A., A.-K. Højen-Sørensen, K. Karmsteen, H. Oldrup & J.H. Pejtersen: *Anbragte unges overgang til voksenlivet. Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken.* 160 sider. ISBN: 978-87-7119-352-7. e-ISBN: 978-87-7119- 353-4. Pris: 160,00 kr.
- 16:02 Andersen, D., M.B. Holtet, L. Weisbjerg & L.L. Eriksen: *Alkoholbehandling til socialt udsatte borgere. Systemets tilbud i borgerperspektiv.* 176 sider. ISBN: 978-87-7119-354-1. e-ISBN: 978-87-7119-355-8. Pris: 170,00 kr.
- 16:03 Baviskar, S., M.N. Christoffersen, K. Karmsteen, H. Hansen, M. Leth-Espensen, A. Christensen & J. Brauner: *Kontinuitet i anbringelser. Evaluering af lovændringer under Barnets reform, delrapport 1.* 128 sider. e-ISBN: 978-87-7119-356-5. Netpublikation.
- 16:04 Niss, N.K., K.I. Dannesboe, C.P. Nielsen & C.P. Christensen: *Evaluering af inklusionsindsatsen i Billund Kommune.* 132 sider. e-ISBN: 978-87-7119-357-2. Netpublikation.

- 16:05 Benjaminsen, L., M.H. Holm & J.F. Birkelund: *Fattigdom og afsavn. Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige.* 336 sider. ISBN: 978-87-7119-358-9. e-ISBN: 978-87-7119-359-6. Pris: 320 kr.
- 16:06 Keilow; M., M. Friis-Hansen, S. Henze-Pedersen & S. Ravn: *Inklusionsindsatser i folkeskolen. Resultater fra to lodtrækningsforsøg.* 128 sider. ISBN: 978-87-7119-361-9. e-ISBN: 978-87-7119-362-6. Pris: 130 kr.
- 16:07 Niss, N.K. & I.S. Rasmussen: *Evaluering af satspuljen "Forebyggende indsatser for overvægtige børn og unge". Projekt "Øget udbytte" på Julemærkehjemmene.* 130 sider. e-ISBN: 978-87-7119-363-3. Netpublikation.
- 16:08 Andersen, D, K. Markwardt, L.B. Larsen & M.A. Svendsen: *Vel-færdsteknologi i plejeboliger. Borger, medarbejder og økonomisk perspektiv.* 200 sider. e-ISBN: 978-87-7119-364-0. Netpublikation.
- 16:09 Amilon, A & A.G. Jeppesen: *Økonomisk udsatte pensionister. Levevilkår blandt økonomisk dårligt stillede pensionister.* 98 sider. ISBN: 978-87-7119-365-7. e-ISBN: 978-87-7119-366-4. Pris: 100 kr.
- 16:10 Bille, R.: *Implementering af beskæftigelsespolitik i Danmark.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-369-5. Netpublikation.
- 16:11 16:11 Bach, H.B., L. Mehlsen & J. Høgelund.: *Evidens om effekten af indsatser for ledige seniorer. En litteraturoversigt.* 63 sider. e-ISBN: 978-87-7119-370-1. Netpublikation.
- 16:12 Mehlsen, L., R.C.H. Jørgensen, M.G. Kjer & V. Jakobsen: *Effekfulde indsatser i boligområder til at forbedre børns skolegang og uddannelse og voksnes arbejdsmarkedsparathed. En systematisk forskningsoversigt, nr. 2 og 3 af 4.* 173 sider. ISBN: 978-87-7119-371-8. e-ISBN: 978-87-7119-372-5. Pris 170 kr.
- 16:13 Mehlsen, L., R.C.H. Jørgensen, M.G. Kjer & V. Jakobsen: *Effekfulde indsatser i boligområder til at øge børns trivsel og forbedre forældres kompetencer. En systematisk forskningsoversigt, nr. 4 af 4.* 134 sider. ISBN: 978-87-7119-373-2. e-ISBN: 978-87-7119-374-9. Pris: 130 kr.

EVIDENS OM EFFEKTEN AF INDSATSER FOR LEDIGE SENIORER

EN LITTERATUROVERSIGT

Denne rapport redegør for den viden, der findes om effekten af indsatser for arbejdsmarkedsparate ledige på 50 år og derover. Rapporten er baseret på en gennemgang af resultater fra danske og udenlandske effektstudier, der er offentliggjort i 1995 eller senere.

Rapporten viser blandt andet:

- stærk evidens for, at samtaler har en positiv effekt for ledige seniorers overgang til beskæftigelse
- indikation for, at tidlige indsatser har en positiv effekt for ledige seniorers overgang til beskæftigelse
- stærk evidens for tilstedeværelsen af positive motivationseffekter, som fremkommer ved en generel forpligtigelse for ledige seniorer til at deltage i den almindelige aktiveringsindsats for ledige eller dokumenteret jobsøgning.

Denne oversigt er en i rækken af litteraturoversigter, som Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har taget initiativ til.